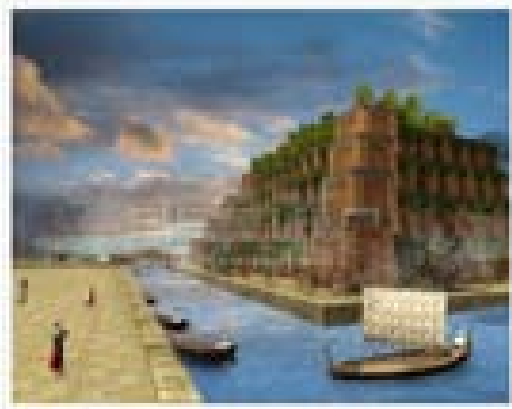

หน่วยการเรียนรู้ที่ 1

สู่กาลเวลาทางประวัติศาสตร์

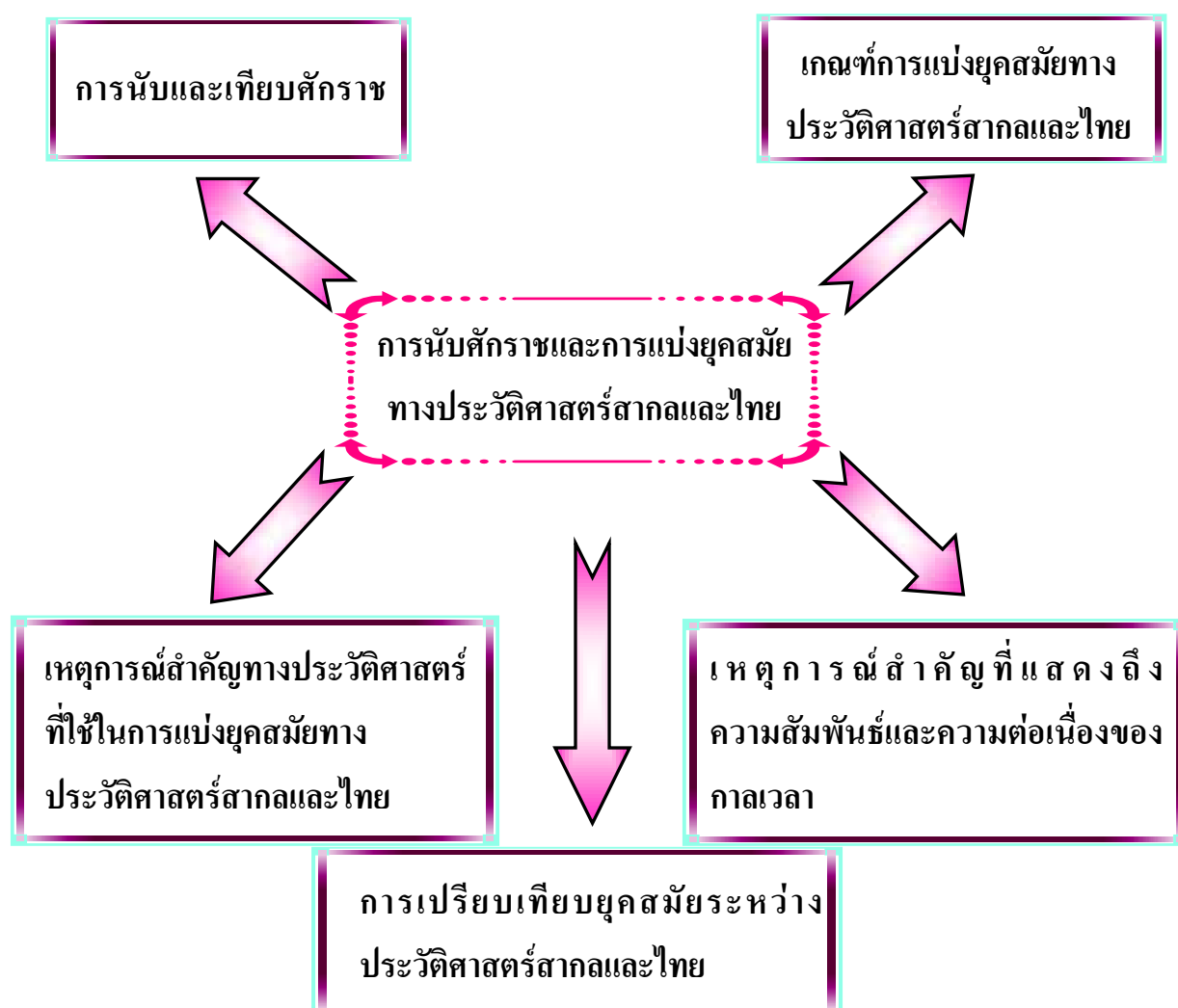
ชุดที่ 1 เรื่อง: การนับศักราชและการแบ่งยุคสมัยทางประวัติศาสตร์
สากลและไทย

หน่วยการเรียนรู้ที่ 1

ชุดที่ 1

เรื่อง : การนับศักราชและการแบ่งยุคสมัยทางประวัติศาสตร์สากลและไทย

เอกสารประกอบการเรียน

หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 สู่กาลเวลาทางประวัติศาสตร์

ชุดที่ 1 การนับศักราชและการแบ่งยุคสมัยทางประวัติศาสตร์สากลและไทย

สาระสำคัญ

การเรียนรู้ประวัติศาสตร์ เราควรเรียนเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นตามลำดับเวลาที่เกิดขึ้น เพื่อทำความเข้าใจพัฒนาการของมนุษยชาติ ตั้งแต่ยุคสมัยก่อนประวัติศาสตร์ ซึ่งแบ่งเป็นยุคหินและยุคโลหะ ส่วนยุคประวัติศาสตร์ที่เป็นสากล แบ่งเป็นสมัยโบราณ สมัยกลาง สมัยใหม่ และสมัยปัจจุบันหรือร่วมสมัย ทำนองเดียวกันประวัติศาสตร์ไทย ก็มีการแบ่งยุคสมัย คล้ายกับประวัติศาสตร์สากล โดยมีทั้งส่วนที่เหมือนและแตกต่างกัน อย่างไรก็ตามประวัติศาสตร์ของมนุษยชาติในแต่ละดินแดนจะเป็นตัวกำหนดกาลเวลา และยุคสมัยของตนตามเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในดินแดนนั้น โดยมีศักราช แบบต่างๆ เช่น คริสต์ศักราช อีจระะห์ศักราช พุทธศักราช รัตนโกสินทร์ศักราช เป็นเกณฑ์ในการจัดเวลา

ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง

1. เข้าใจความสำคัญของการใช้เหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ เพื่อเป็นเกณฑ์ในการแบ่งยุคสมัย
2. สามารถวิเคราะห์เปรียบเทียบ การแบ่งยุคสมัยทางประวัติศาสตร์ สากลและไทย
3. การใช้ศักราชเป็นเกณฑ์ในการนับเวลาและสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวัน

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. อธิบายการเทียบศักราชในประวัติศาสตร์สากลและไทยได้
2. อธิบายเกณฑ์การแบ่งยุคสมัยทางประวัติศาสตร์สากลและไทยได้
3. อธิบายยุคสมัยก่อนประวัติศาสตร์และสมัยประวัติศาสตร์ได้
4. อธิบายเหตุการณ์สำคัญที่ใช้ในการแบ่งยุคสมัยในประวัติศาสตร์สากลและไทยได้
5. วิเคราะห์และเปรียบเทียบเหตุการณ์สำคัญในประวัติศาสตร์สากลและไทยได้
6. ยกตัวอย่างเหตุการณ์สำคัญที่แสดงถึงความต่อเนื่องของกาลเวลาได้

เนื้อหาสาระ

1. การนับและเทียบศักราชในประวัติศาสตร์สากลและไทย
2. เกณฑ์การแบ่งยุคสมัยทางประวัติศาสตร์สากลและไทย
 - 2.1 ยุคก่อนประวัติศาสตร์
 - 2.2 ยุคประวัติศาสตร์
3. เหตุการณ์สำคัญทางประวัติศาสตร์ที่ใช้ในการแบ่งยุคสมัยทางประวัติศาสตร์สากลและประวัติศาสตร์ไทย
4. การเปรียบเทียบยุคสมัยที่สำคัญระหว่างประวัติศาสตร์สากลและประวัติศาสตร์ไทย
5. ตัวอย่างเหตุการณ์สำคัญที่แสดงความสัมพันธ์ และความต่อเนื่องของกาลเวลา

การนับเวลาการเทียบศักราชสากลและศักราชไทย

การนับศักราช

การนับเวลาทางประวัติศาสตร์ไม่ว่าจะเป็นประวัติศาสตร์ไทย ประวัติศาสตร์สากล หรือประวัติศาสตร์ของดินแดนต่างๆ ต้องอาศัยการนับเวลาที่ เรียกว่า ศักราช ซึ่งแต่ละดินแดนจะใช้ศักราชต่างกัน ตามเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ของดินแดนนั้นๆ

การนับศักราชและประโยชน์

ศักราช หมายถึง เวลาที่กำหนดขึ้นอย่างเป็นทางการ ซึ่งเริ่มต้นตั้งแต่เหตุการณ์สำคัญอย่างใดอย่างหนึ่งที่ถือเป็นหลักตั้งศักราชและเรียงลำดับต่อกันมา

ประโยชน์ของศักราช ศักราชใช้เป็นเกณฑ์ที่ทำให้ทุกคนเข้าใจช่วงเวลาที่ตรงกันและสามารถลำดับเวลาและเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นตามลำดับก่อนหลังไม่สับสน การนับศักราชซึ่งใช้เป็นเครื่องมือในการลำดับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นทางประวัติศาสตร์ในปัจจุบันมีการใช้กันอยู่หลายแบบ ดังที่ ผ่องศรี จันท้าว และคณะ (2547 : 252) ได้แบ่งศักราชไว้เป็น 2 แบบ คือ แบบสากล และแบบไทย

ผู้ศึกษาวิชาประวัติศาสตร์ นอกจากจำเป็นต้องรู้เรื่องเวลาในปฏิทินแล้ว ยังต้องรู้วิธีการนับช่วงเวลาด้วย เพราะบางครั้งอาจอ่านพบช่วงเวลาแบบต่างๆ ในหนังสือ วารสาร หนังสือพิมพ์ หรือสื่อชนิดอื่น เช่น โทรทัศน์ อินเทอร์เน็ต นอกจากนี้ยังต้องรู้จักการเทียบศักราช ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่ถูกกำหนดขึ้นอย่างเป็นทางการ โดยกำหนดเวลาตามที่เกิดเหตุการณ์สำคัญใดเหตุการณ์หนึ่งเป็นเวลาเริ่มต้น แล้วนับต่อกันไปตามลำดับ ทั้งนี้เพื่อให้คนในสังคมนั้นเข้าใจช่วงเวลาตรงกันได้ง่ายที่สุด สังคมในสมัยก่อนนิยมตั้งศักราชโดยการกำหนดจุดเริ่มต้นมาจากเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับศาสนาในศาสนาต่างๆ เช่น พระพุทธเจ้า พระเยซู และพระมุฮัมหมัด ดังนั้น สังคมที่นับถือศาสนาต่างกันจึงมักใช้ศักราชต่างกัน

ในปัจจุบันสังคมส่วนใหญ่ยอมรับว่าคริสต์ศักราชเป็น ศักราชกลาง (Common Era) ที่ใช้กันทั่วโลก ทั้งนี้เนื่องจากการรับอิทธิพลทางวัฒนธรรมและความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีของชาวตะวันตก แต่ขณะเดียวกัน สังคมที่มีรากฐานจากอดีตอันยาวนานย่อมมีศักราชที่ใช้ในสังคมของตนสืบเนื่องกันมาแต่ดั้งเดิมและยังคงใช้อยู่ต่อไป เช่น สังคมไทย เป็นต้น ด้วยเหตุนี้ การรู้วิธีเทียบศักราชแบบต่างๆ จึงจำเป็นเพื่อประโยชน์ในการติดต่อสื่อสารระหว่างผู้ใช้ศักราชต่างกัน

การนับศักราชไทย

นักเรียนได้เรียนรู้มาแล้วว่า การนับศักราชไทยที่ใช้กันอยู่ในปัจจุบัน คือ พุทธศักราช ซึ่งเป็นศักราชของพระพุทธศาสนา แต่การเริ่มนับ พ.ศ. ในเมืองไทยมีความแตกต่างกับบางประเทศ เช่น ศรีลังกา พม่า เพราะที่เมืองไทยเริ่มนับ พ.ศ. 1 หลังจากพระพุทธเจ้าเสด็จดับขันธปรินิพพานแล้ว 1 ปี คือ ปีแรกนับเป็น พ.ศ. 0 (ศูนย์) เมื่อครบ 1 ปี จึงเริ่มนับ พ.ศ. 1 ขณะที่ศรีลังกา พม่า เริ่มนับเป็น พ.ศ. 1 หลังจากพระพุทธเจ้าเสด็จดับขันธปรินิพพาน สำหรับการนับเวลาก่อนพุทธศักราชนับเป็นก่อน พ.ศ.

ศักราชที่นิยมใช้กันในประเทศไทย มีอยู่หลายประเภท ดังนี้

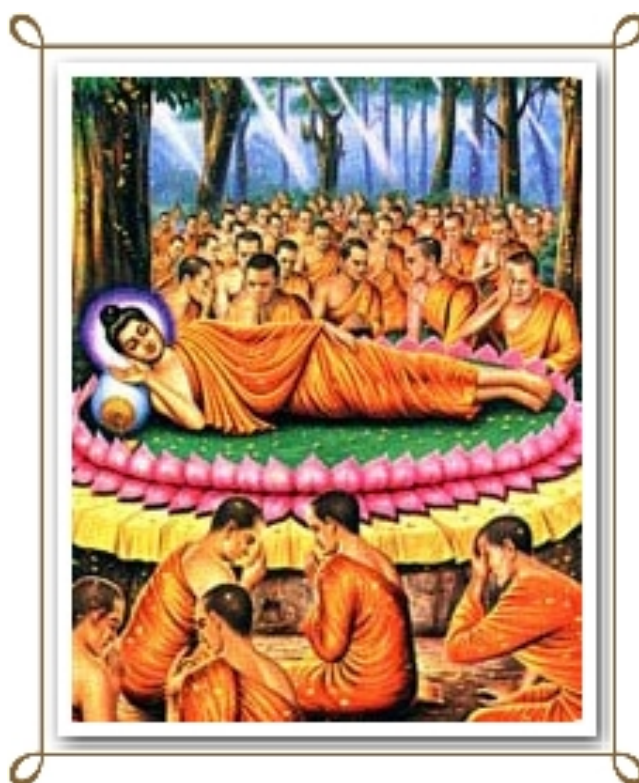
1. มหาศักราช (ม.ศ.) เป็นศักราชที่เก่าแก่ที่พระเจ้ากนิษกะแห่งอินเดียเป็นผู้ตั้งขึ้น เมื่อ พ.ศ. 621 (ค.ศ. 78) บางคนจึงเรียกว่า กนิษกศักราช มหาศักราชแพร่หลายในอินเดีย ต่อมาจึงกระจายเข้ามายังประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ อาณาจักรที่ใช้มหาศักราช ได้แก่ อาณาจักรในชวา (ในประเทศอินโดนีเซียในปัจจุบัน) พม่า กัมพูชา และไทย ทั้งนี้จะเห็นได้จากจารึกที่พบในดินแดนไทยรุ่นแรกๆ และจารึกสมัยสุโขทัย สังคมไทยใช้มหาศักราชในสมัยสุโขทัยเนื่องจากการถ่ายทอดวัฒนธรรมอินเดียผ่านมาจากกัมพูชาจนถึงอยุธยา การเทียบพุทธศักราชเป็นมหาศักราช ให้ลบด้วย 621 (2550 - 621 เป็น ม.ศ. 1929)

2. จุลศักราช (จ.ศ.) เป็นศักราชเก่าแก่ที่กษัตริย์พม่าตั้งขึ้นภายหลังพุทธศักราช 1181 ปี เรียกว่า ศักราชพุกาม ต่อมาภายหลังจุลศักราชจึงแพร่หลายเข้ามาในดินแดนไทย เนื่องจากการถ่ายทอดวัฒนธรรมผ่านทางพุกาม ซึ่งเคยเป็นศูนย์กลางพระพุทธศาสนานิกายเถรวาทที่สำคัญในภาคพื้นเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ จุลศักราชจึงได้แพร่หลายอยู่ในอาณาจักรสุโขทัยต่อมาจนถึง สมัยอยุธยา ธนบุรี และรัตนโกสินทร์ จนถึงสมัยรัชกาลพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว โปรดเกล้าฯ ให้เลิกใช้จุลศักราชเพื่อเปลี่ยนไปใช้รัตนโกสินทร์ศก พร้อมกับการใช้วันทางสุริยคติ เพื่อให้สอดคล้องกับปฏิทินสากล การเทียบพุทธศักราชเป็นจุลศักราชให้ลบด้วย 1181 (2550-1181 เป็น จ.ศ. 1369)

3. รัตนโกสินทร์ศก (ร.ศ.) เป็นศักราชที่ตั้งขึ้นในรัชกาลพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว โดยนับตามปีที่ก่อตั้งกรุงรัตนโกสินทร์เป็น ร.ศ. 1 พร้อมทั้งโปรดเกล้าฯ ให้เลิกใช้จุลศักราช การใช้รัตนโกสินทร์ศกถือว่าการตั้งรัชศักราชใหม่ครั้งเดียวในประวัติศาสตร์ไทย โดยถือว่าการระลึกถึงการตั้งกรุงรัตนโกสินทร์ และอาจมีความหมายว่า เป็นการตั้งราชวงศ์ใหม่ การใช้รัตนโกสินทร์ศก มักใช้ในเอกสารราชการและเป็นศักราชในพระราชนิยม แต่ต่อมาพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว โปรดเกล้าฯ ให้เลิกใช้รัตนโกสินทร์ศก แล้วใช้พุทธศักราชแทน ดังปรากฏ

ในพระราชบัญญัติเรื่องประกาศวิธีนับ วัน เดือน ปี เมื่อวันที่ 21 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2455 (ร.ศ.131) การเทียบพุทธศักราชเป็นรัตนโกสินทร์ศก ให้ลบด้วย 2324 (2550-2324 เป็น ร.ศ. 226)

4. พุทธศักราช (พ.ศ.) เป็นศาสนาพุทธศักราชที่ประเทศซึ่งประชาชนส่วนใหญ่นับถือพระพุทธศาสนาใช้เป็นเกณฑ์การนับเวลา โดยกำหนดจากปีที่พระพุทธเจ้าปรินิพพาน แต่บางประเทศมีการนับต่างกัน เช่น ประเทศศรีลังกา พม่า และกัมพูชา จะเริ่มนับพุทธศักราชที่ 1 ตั้งแต่ปีที่พระพุทธเจ้าปรินิพพาน แต่ในประเทศไทยนั้นเริ่มนับจากปีที่พระพุทธเจ้าปรินิพพานล่วงไปแล้วครบ 1 ปี เป็น พ.ศ. 1 การใช้พุทธศักราชปรากฏในเอกสารราชการไทยในสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราชแห่งอยุธยา ต่อมาในสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวได้โปรดเกล้าฯ ให้มีการเปลี่ยนแปลงการนับเวลาทางราชการใหม่ให้สอดคล้องกับสากลนิยม จึงประกาศให้ใช้พุทธศักราชอย่างเป็นทางการ ใน พ.ศ. 2455 ทรงให้เหตุผลว่าพุทธศักราชสามารถเชื่อมอดีต ปัจจุบัน และอนาคตได้ จึงยังคงใช้ในสังคมไทยจนถึงปัจจุบัน รวมทั้งในประเทศที่คนส่วนใหญ่นับถือพระพุทธศาสนา

ภาพที่ 1 พุทธศักราชที่ 1 เริ่มนับปีที่พระพุทธเจ้าเสด็จปรินิพพาน

ที่มา : <http://lib.vit.src.ku.ac.th/activity/visakhabucha/visakha03.jpg>

ภาพที่ 2 ตัวอย่างปฏิทิน การนับศักราชแบบไทย

ที่มา : <http://www.mahamodo.com/modo/calendar/images/2552.gif>

ภาพที่ 3 ตัวอย่างปฏิทิน การนับศักราชแบบไทย

ที่มา : <http://www.thaiabc.com/calendar/51fulla.gif>

ตารางที่ 1 ตารางแสดงการนับศักราชแบบไทย

ชื่อศักราช	มูลเหตุในการตั้งศักราช	จุดเริ่มต้นในการนับศักราช	การใช้ในประเทศไทย
พุทธศักราช (พ.ศ.)	การเสด็จปรินิพพานของ พระพุทธเจ้า ในวันขึ้น 15 ค่ำเดือน 6	มี 2 แบบ 1. แบบไทย-ลาว-เขมร เริ่ม พ.ศ. 1 เมื่อ พระพุทธเจ้าเสด็จ ปรินิพพานไปแล้ว 1 ปี 2. แบบลังกา-พม่า-อินเดีย เริ่มพ.ศ. 1 เมื่อปีที่ พระพุทธเจ้าเสด็จ ปรินิพพานเลย (จึงมี พ.ศ. มากกว่า ไทย-ลาว-เขมร)	1. เริ่มต้นนับพุทธศักราช มาตั้งแต่สมัยพระนารายณ์ มหาราช 2. ใช้อย่างเป็นทางการ สมัยรัชกาลที่ 6 3. สมัยจอมพล ป. เริ่ม พุทธศักราช วันที่ 1 มกราคม - 31 ธันวาคม เหมือนคริสต์ศักราช
มหาศักราช (ม.ศ.)	พระเจ้ากนิษกะแห่ง อินเดียตั้งขึ้น	1. เริ่มตั้งแต่ พ.ศ. 621 2. ไทยรับมาจากเขมร 3. ใช้คำนวณทางโหราศาสตร์	1. เขมรรับมาจากอินเดีย ผ่านทางพราหมณ์-พ้อคำ 2. ใช้ในสมัยสุโขทัย จนถึง อยุธยาตอนกลาง 3. พบมากในศิลาจารึก
จุลศักราช (จ.ศ.)	ไปปะสอระหัน กษัตริย์ พม่าตั้งขึ้น	1. เริ่มตั้งแต่ พ.ศ. 1181 2. ใช้คำนวณทางโหราศาสตร์ 3. บอกเวลาในจารึก และ พงศาวดาร	1. ไทยรับมาจากพม่า 2. ใช้ตั้งแต่ล้านนา - สุโขทัย 3. อยุธยา - รัชกาลที่ 5
รัตนโกสินทรศก (ร.ศ.)	รัชกาลที่ 5 ทรงตั้งขึ้น	ปีที่มีการตั้งกรุง รัตนโกสินทร์ พ.ศ. 2325	1. เริ่มใช้สมัย ร.5 2. เลิกใช้สมัย ร.6 3. มีเฉพาะไทยเท่านั้น

การนับศักราชสากล

1. **คริสต์ศักราช (ค.ศ.)** เป็นศักราชสากลที่นิยมกันมากที่สุดในโลกปัจจุบัน คริสต์ศักราช ซึ่งเป็นศักราชของคริสต์ศาสนา เริ่มนับเมื่อพระเยซูซึ่งเป็นศาสดาของคริสต์ศาสนาประสูติ คือ ปีที่พระเยซูประสูติ นับเป็นคริสต์ศักราช 1 (ค.ศ. 1) หรือ A.D. 1 A.D. ย่อมาจากคำว่า “Anno Domini” ในภาษาละติน ตรงกับภาษาอังกฤษว่า “in the year of the Lord” หรือ “ปีแห่งพระเจ้า” สำหรับการนับศักราชก่อนพระเยซูประสูติ นับเป็นปีก่อนคริสต์ศักราชหรือปีก่อน ค.ศ. ตรงกับภาษาอังกฤษว่า “B.C.” ซึ่งย่อมาจากคำว่า “Before Christ” หรือก่อนพระเยซูประสูติ การนับ ค.ศ. เลขปีจะเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ เช่น 1, 2, 3, ... 200, ... 1560, ...2004 แต่การนับปีก่อน ค.ศ. เลขปีจะไล่เข้ามาหาปีพระเยซูประสูติเรื่อยๆ เช่น 500 ปีก่อน ค.ศ. , 10 ปี ก่อน ค.ศ. เป็นต้น

ภาพที่ 4 กำเนิดพระเยซู ศาสดาแห่งคริสต์ศาสนา

ที่มา : http://www.weareimpact.com/files/images/rohden_franz_von_geburt_christi.preview.jpg

ในระยะแรกการใช้คริสต์ศักราชยังไม่แพร่หลาย จนกระทั่งถึงสมัยสันตะปาปา จอห์น ที่ 13 (John XIII ค.ศ. 965-972) จึงเริ่มใช้คริสต์ศักราชอย่างเป็นทางการ แต่ปัจจุบันคนทั่วโลกนิยมใช้คริสต์ศักราชเป็นศักราชกลาง ดังนั้นคนส่วนใหญ่จึงคุ้นเคยกับการนับช่วงเวลาตามแบบคริสต์ศักราช การเทียบพุทธศักราชเป็นคริสต์ศักราชให้ลบด้วย 543 (2550-543 เป็น ค.ศ. 2007)

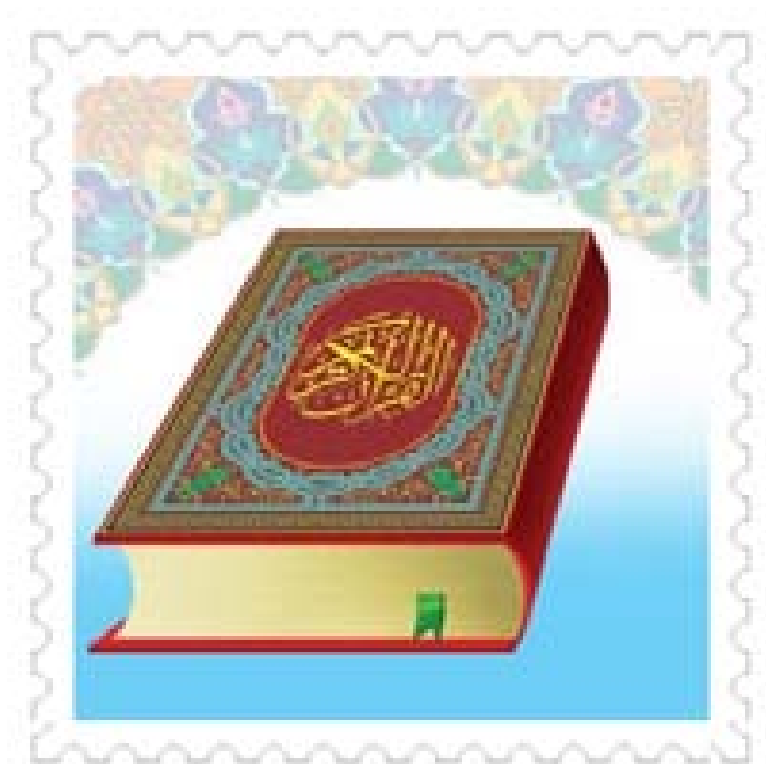
2. อีเราะห์ศักราช (ฮ.ศ.) เป็นศาสนศักราชอิสลามที่เริ่มต้นนับปีที่นบีมุฮัมมัดอพยพออกจากเมืองเมกกะไปยังเมดินะเป็น ฮ.ศ. 1 ซึ่งตรงกับ พ.ศ. 1165 หรือ ค.ศ. 622 เนื่องจากปฏิทินอิสลามนับเป็นปฏิทินทางจันทรคติอย่างแท้จริง ทำให้อีเราะห์ศักราชมีความคลาดเคลื่อนไปจากปฏิทินทางสุริยคติ การเปรียบเทียบอีเราะห์ศักราชกับ ศักราชอื่นๆ ทำได้ค่อนข้างยาก เพราะคริสต์ศักราชและพุทธศักราชจะใช้ระบบสุริยคติ ปัจจุบันการเทียบพุทธศักราชเป็นอีเราะห์ศักราช ให้ลบด้วย 1122 (2550-1122 เป็น ฮ.ศ. 1428)

ความรู้เกี่ยวกับช่วงเวลาตามปฏิทินอิสลาม ทำให้เข้าใจเกี่ยวกับวิถีชีวิตและการปฏิบัติพิธีกรรมของมุสลิมได้ดีขึ้น

ภาพที่ 5 ตัวอักษรอารบิก ที่หมายถึง พระอัลเลาะห์ ศาสดาแห่งศาสนาอิสลาม

ที่มา : http://www.freehandmades.com/shop/f/freehandmade/img-lib/spd_20070311213343_b.jpg

ภาพที่ 6 คัมภีร์อัลกุรอาน เป็นหลักคำสอนของศาสนาอิสลาม

ที่มา : http://2.bp.blogspot.com/_o3sw6kP1Va4/Rzh_NUgWYWI/AAAAAAAAA Bw/gD9Pm-HdVpI/s1600-h/7743d0a4fe.jpg

ตารางที่ 2 ตารางแสดงการนับศักราชแบบสากล

ชื่อศักราช	มูลเหตุในการตั้งศักราช	ความสำคัญ
คริสต์ศักราช (ค.ศ.)	1. นับตั้งแต่ปีที่พระเยซูประสูติ (ค.ศ. 1) 2. เริ่มนับวันที่ 1 มกราคม – 31 ธันวาคม 3. ก่อนพระเยซูประสูติ เรียกว่า ก่อน คริสต์ศักราช ภาษาอังกฤษใช้คำว่า B.C. (Before Christ) (บีฟอร์-ไครสต์) 4. สำหรับ ค.ศ. ภาษาอังกฤษใช้ A.D. Anno Domini (ปีแห่งพระผู้เป็นเจ้า)	1. เป็นศักราชสากลที่ใช้กันทั่วโลก 2. บางที่เรียกว่า ศักราชกลาง (Common Era) เพราะมีความ เป็นสากลที่สุด
ฮิจเราะห์ศักราช (ฮ.ศ.)	นับตั้งแต่ปีที่ท่านศาสดามุฮัมมัดอพยพจาก เมืองเมกกะ (เมืองที่ประสูติ) ไปเมืองเมดินะ เพื่อเผยแผ่และประกาศศาสนาอิสลาม (ฮ.ศ.1)	1. เป็นศักราชของศาสนา อิสลาม 2. เป็นปีที่ทำให้ศาสนาอิสลาม เป็นที่รู้จักทั่วโลก

ภาพที่ 7 ตัวอย่างปฏิทินการนับศักราชแบบสากล

ที่มา : <http://i36.tinypic.com/25rm69h.gif>

นอกจากการนับศักราชแบบไทยและสากลดังกล่าวมาแล้ว ยังมีหลักเกณฑ์ในการเทียบศักราช เพื่อให้เข้าใจเรื่องวันเวลา และสามารถลำดับเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมให้ตรงกันแล้วยังทำให้เข้าใจวิถีชีวิตของคนในสังคม อีกทั้งสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างถูกต้องด้วย

การเทียบศักราชแบบไทย	
ร.ศ. + 2324 = พ.ศ.	พ.ศ. - 2324 = ร.ศ.
จ.ศ. + 1181 = พ.ศ.	พ.ศ. - 1181 = จ.ศ.
ม.ศ. + 621 = พ.ศ.	พ.ศ. - 621 = ม.ศ.

การเทียบศักราชสากลกับศักราชไทย	
หลักเกณฑ์ที่ใช้กันในปัจจุบัน คือ	
ค.ศ. + 543 = พ.ศ. หรือ	พ.ศ. - 543 = ค.ศ.

ขอให้ระลึกด้วยว่า ค.ศ. เริ่มนับเมื่อพระเยซูประสูติ แต่ พ.ศ. เริ่มนับเมื่อพระพุทธเจ้าเสด็จดับขันธปรินิพพาน ถ้าถามว่า พระพุทธเจ้าประสูติก่อนพระเยซูกี่ปี หรือพระชนมายุกี่ปี ต้องนำพระชนมายุของพระพุทธเจ้าบวกกับ 543 คือ $80+543=623$ จึงเป็นคำตอบที่ถูกต้อง

ทศวรรษ ศตวรรษ และสหัสวรรษ

เป็นการนับเวลาอย่างกว้างๆ เป็นการบอกช่วงเวลา โดยไม่ระบุศักราช

1. ทศวรรษ (Decade) หมายถึง ครอบรอบ 10 ปี เช่น

1.1 ทศวรรษที่ 1990 (1990 s หรือ 90 's) หมายถึง ค.ศ. 1990-1999

1.2 ทศวรรษที่ 2540 ตามพุทธศักราช หมายถึง พ.ศ. 2540-2549

บางครั้งมีการใช้ทศวรรษตามความหมายถึงช่วงเวลา 10 ปี บอกถึงการเกิดเหตุการณ์หนึ่งในประวัติศาสตร์ เช่น ทศวรรษแรกหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองไทย หมายถึง พ.ศ. 2475-2484

2. ศตวรรษ (Century) หมายถึง ครอบรอบ 100 ปี เช่น คริสต์ศตวรรษที่ 1 หมายถึง ค.ศ. 1-100 และพุทธศตวรรษที่ 20 หมายถึง พ.ศ. 1901-2000

3. สหัสวรรษ (Millenium) หมายถึง ครอบรอบ 1,000 ปี เช่น สหัสวรรษที่ 1 ตามคริสต์ศักราช หมายถึง ค.ศ. 1-1000

สรุป การนับและเทียบศักราชแบบต่างๆ ดังที่กล่าวมาแล้ว ทำให้ทราบช่วงเวลาในประวัติศาสตร์ได้ตรงกัน

เกณฑ์การแบ่งยุคสมัยทางประวัติศาสตร์สากล ประวัติศาสตร์ไทย และเหตุการณ์สำคัญในการแบ่งยุคสมัย

แนวคิดในการแบ่งยุคสมัยทางประวัติศาสตร์

จุดเริ่มต้นของยุคสมัยทางประวัติศาสตร์และโบราณคดี คือ การกำเนิดของมนุษยชาติ และต่อเนื่องมาจนถึงยุคปัจจุบัน เวลาทางประวัติศาสตร์ไม่สามารถจำกัดขอบเขตได้แน่นอน เหตุการณ์สำคัญใดที่เกิดขึ้นและมีผลกระทบต่อสังคมมนุษย์ ถึงแม้จะเป็นปรากฏการณ์ที่เพิ่งเกิดขึ้นไม่นาน ก็ถือว่าเป็นประวัติศาสตร์ อดีตในทางประวัติศาสตร์ย้อนกลับไปได้ไกลที่สุดเท่าที่นักประวัติศาสตร์และนักโบราณคดีสามารถสืบค้นเรื่องราวได้จากหลักฐานที่เกี่ยวข้องเท่าที่มีการพบหลักฐานในปัจจุบันทำให้ย้อนเวลากลับไปได้นับเป็นหลายล้านปี ดังนั้น เพื่อการศึกษาค้นคว้าเรื่องราวเกี่ยวกับมนุษย์ในอดีต จึงมีการแบ่งยุคสมัยในอดีตออกเป็น 2 ยุคกว้างๆ โดยใช้หลักฐานประเภทลายลักษณ์อักษรเป็นตัวกำหนด คือ

1. ยุคก่อนประวัติศาสตร์
2. ยุคประวัติศาสตร์

นักประวัติศาสตร์ให้ความสำคัญกับยุคสมัยทางประวัติศาสตร์เป็นอย่างมาก ทั้งนี้ เพราะเงื่อนไขของเวลาจะเป็นสิ่งที่บอกและเข้าใจเหตุการณ์ของมนุษยชาติ อย่างลึกซึ้ง

พลับพลึง คงชนะ (2546 : 8) ยุคสมัย คือ ช่วงเวลาที่กำหนดขึ้นเพื่อเป็นเครื่องมือในการทำ ความเข้าใจเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในช่วงเวลาใดเวลาหนึ่ง ที่เชื่อมโยงส่งผลถึงเหตุการณ์ที่ตามมา สอดคล้องกับแนวคิดของ ฟ่องศรี จันท้าว และคณะ (2547: 246) ที่ว่ายุคสมัยทางประวัติศาสตร์ในแต่ละดินแดนจะมีความแตกต่างกันไป ขึ้นอยู่กับวิวัฒนาการและเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ของดินแดน นั้นๆ ทั้งนี้เนื่องจากความเป็นไปในทางประวัติศาสตร์ของแต่ละดินแดน ไม่ได้เป็นเรื่องเฉพาะของตน เท่านั้น หากยังต้องมีความเกี่ยวข้องกับต่างแดนด้วย

การแบ่งยุคสมัยทางประวัติศาสตร์สากล และเหตุการณ์สำคัญ

พลับพลึง คงชนะ (2546 : 9) และ ผ่องศรี จันท้าว และคณะ ได้ให้ข้อสังเกตไว้ว่า การแบ่งยุคสมัยทางประวัติศาสตร์สากลแบ่งได้หลายแบบ แต่นักโบราณคดีและนักประวัติศาสตร์ ได้แบ่งยุคสมัยทางประวัติศาสตร์ตามหลักฐาน แบ่งเป็น 2 สมัย ดังนี้

1. สมัยก่อนประวัติศาสตร์

สมัยก่อนประวัติศาสตร์เป็นช่วงเวลาที่มนุษย์ยังไม่มีการประดิษฐ์อักษรเพื่อใช้ในการสื่อสาร ถ้าหากเราจะศึกษาเรื่องราวของมนุษย์สมัยก่อนประวัติศาสตร์จะต้องอาศัยจากเครื่องมือเครื่องใช้ โครงกระดูก เมล็ดพืช ซากสัตว์ ตลอดจนภาพวาดตามฝาผนังถ้ำ เป็นต้น สำหรับสมัยก่อนประวัติศาสตร์สามารถแบ่งออกเป็น ยุคหินและยุคโลหะ

1. ยุคหิน แบ่งย่อยต่อไปได้อีกเป็นยุคหินเก่า หินกลาง และหินใหม่ ซึ่งแบ่งตามระดับประสิทธิภาพ หรือความสำเร็จของการประดิษฐ์เครื่องมือเครื่องใช้ ดังนี้

1.1 ยุคหินเก่า เริ่มขึ้นเมื่อประมาณ 2,000,000-8,000 ปีก่อนคริสต์ศักราช มนุษย์ยุคนี้ดำรงชีวิตด้วยการเก็บผลไม้ ลำสัตว์ป่าเป็นอาหาร พักอาศัยอยู่ในถ้ำหรือกระท่อม อยู่รวมกันเป็นกลุ่มเล็กๆ รู้จักนำหินมาทำเครื่องมือเครื่องใช้และอาวุธ โดยการกะเทาะหินให้แหลมคม เพื่อใช้ในการตัด ขูด เจาะ ที่เรียกว่า หินกะเทาะ รู้จักมีภาษาพูดที่ใช้สื่อสารภายในกลุ่ม มีการฝังศพและประกอบพิธีกรรมเกี่ยวกับความตาย นอกจากนี้ยังรู้จักสร้างงานศิลปะบนผนังถ้ำ เช่น ภาพสัตว์บนฝาผนังถ้ำ อัลตามิราในประเทศสเปน เป็นต้น

¹ ประวัติศาสตร์สากล โดยทั่วไปหมายถึง ประวัติศาสตร์ของชาติต่างๆ ในโลกตะวันตก ได้แก่ ชาติในทวีปยุโรป และอเมริกาซึ่งช่วงเวลาในประวัติศาสตร์สากลย้อนหลังไปยาวนานหลายพันปี ดังนั้น เพื่อความสะดวกในการศึกษา นักประวัติศาสตร์จึงได้แบ่งยุคสมัยออกเป็นสองช่วงระยะเวลาคือ สมัยก่อนประวัติศาสตร์ และสมัยประวัติศาสตร์ (รศ.วิณา คณะหน้า 2 เอี่ยมประไพ, อจท.)

ภาพที่ 8 ภาพเขียนกระทิงเรียงกันเป็นขบวน ชุคค้นพบภายในถ้ำอัลตามิรา (Alta mira) ทางตอนใต้ของสเปน
ที่มา : <http://tnahra.files.wordpress.com/2008/11/replica20altamira.jpg>

ภาพที่ 9 ภาพจำลองการดำรงชีวิตของมนุษย์ในยุคหินเก่า
ที่มา : http://service.christian.ac.th/ncc/History_Nakhonpathom/Image/1.jpg

1.2 ยุคหินกลาง มีอายุประมาณ 8,000 ปีก่อนคริสต์ศักราช เริ่มเมื่อยุคน้ำแข็งสมัยหินเก่าผ่านไป ป่าไม้อุดมสมบูรณ์ขึ้นและมีอากาศอบอุ่นมากขึ้น มนุษย์จึงเริ่มออกจากถ้ำที่อาศัยเดิมมาสร้างที่พักนอกถ้ำ เครื่องมือหินที่รู้จักประดิษฐ์ให้สะดวกในการใช้งานมากขึ้น มีการทำขวานหินชนูในการล่าสัตว์ รู้จักใช้เครื่องมือในการจับปลา รู้จักเลี้ยงสัตว์ ทำเกษตรกรรมอย่างง่าย และรู้จักนำดินเหนียวมาทำเป็นภาชนะต่างๆ

ภาพที่ 10 เครื่องมือหิน หลักฐานร่องรอยที่ใช้ในการศึกษาประวัติศาสตร์ของมนุษย์ช่วงก่อนประวัติศาสตร์
ที่มา : http://www.soc.cmu.ac.th/~nac/lanna/chapter03/c03_p02.html

1.3 ยุคหินใหม่ มีอายุประมาณ 8,000-4,000 ปีก่อนคริสต์ศักราช มนุษย์ในยุคนี้รู้จักผลิตอาหารไว้บริโภคแทนการหาจากธรรมชาติเพียงอย่างเดียว รู้จักเพาะปลูก พืชที่ปลูกในระยะแรกๆ คือ ข้าวสาลีและข้าวบาร์เลย์ ตั้งถิ่นฐานอาศัยอยู่ร่วมกันเป็นชุมชน ค้นพบร่องรอยในบริเวณเมโสโปเตเมียหรือดินแดนระหว่างแม่น้ำไทกริสกับยูเฟรติส มีการพัฒนาเครื่องมือเครื่องใช้ให้ประณีตสวยงาม และสะดวกในการใช้สอยมากขึ้น รู้จักนำหินทรายมาทำเป็นเครื่องมือเครื่องใช้ที่มีคมขุดนี้บางครั้งเรียกว่า “ยุคหินขัด”

นอกจากนี้ มนุษย์ยุคหินใหม่ยังรู้จักทอผ้า ทำเครื่องปั้นดินเผา มีการนำสัตว์ เช่น หมู แกะ แพะ ม้า วัว มาเลี้ยงเพื่อเป็นอาหาร รวมทั้งเป็นเพื่อน ล่าสัตว์ และใช้งาน

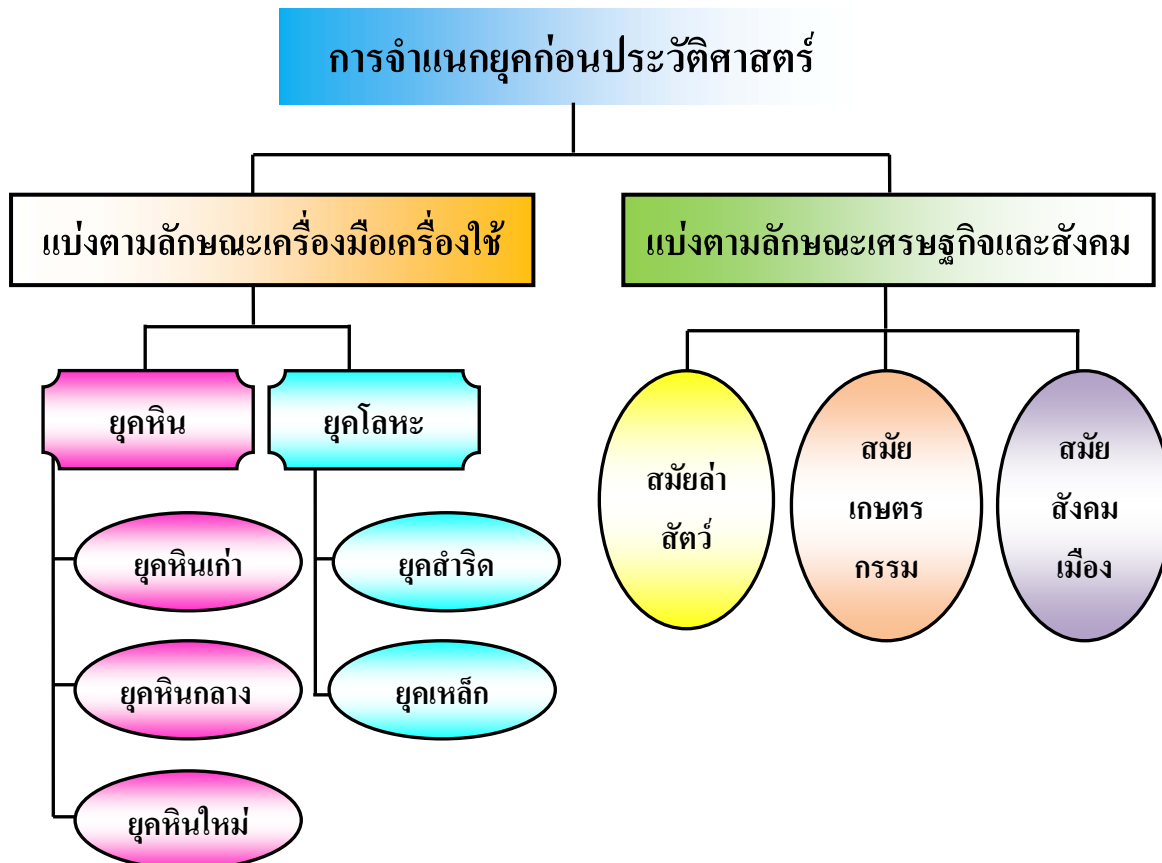
2. ยุคโลหะ สามารถแบ่งย่อยออกได้เป็น 2 ยุค คือ ยุคสำริด และยุคเหล็ก ตามลักษณะโลหะที่นำมาใช้ในยุคสมัยนั้นๆ

2.1 ยุคสำริด พบหลักฐานว่าเมื่อประมาณ 4,000 ปี ก่อนคริสต์ศักราช มนุษย์รู้จักใช้โลหะสำริดซึ่งเป็นโลหะผสมระหว่างดีบุกและทองแดง ซึ่งมีประโยชน์ในการนำมาสร้างอาวุธและเครื่องใช้แทนหิน เช่น ขวาน หั้วธนู ภาชนะ ตลอดจนเครื่องประดับได้ดีกว่าในยุคก่อนๆ

2.2 ยุคเหล็ก ประมาณ 3,500 ปี ก่อนคริสต์ศักราช มนุษย์มีความสามารถในการนำเหล็กมาทำอาวุธและเครื่องใช้ ซึ่งมีประสิทธิภาพมากกว่าโลหะชนิดอื่น จึงเป็นการเปลี่ยนแปลงการทำสงครามและการเกษตรกรรม ทำให้ได้เปรียบกว่าชุมชนอื่น

มนุษย์ในยุคโลหะมีการพัฒนาการเพาะปลูกและเลี้ยงสัตว์ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น มีการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและการเมือง โดยเปลี่ยนจากชุมชนเกษตรกรรมขนาดใหญ่มาเป็นเมือง ซึ่งเป็นศูนย์กลางการเกษตรกรรม การเมือง และสังคม และการที่เมืองขยายตัวมากขึ้นทำให้เกิดชนชั้นต่างๆ เพราะในเมืองจำเป็นต้องมีผู้ทำหน้าที่หลายๆ ด้านแตกต่างกันไป มนุษย์เริ่มมีการรวมกลุ่มกันเป็นชุมชนเมืองและพัฒนาไปสู่นครรัฐ

แผนผังที่ 1 สรุปการจำแนกยุคก่อนประวัติศาสตร์

2. สมัยประวัติศาสตร์

สมัยประวัติศาสตร์เริ่มต้นเมื่อมนุษย์รู้จักประดิษฐ์ตัวอักษรขึ้นใช้บันทึกเรื่องราวต่างๆ การเข้าสู่สมัยประวัติศาสตร์ในแต่ละส่วนของโลกก็เริ่มไม่พร้อมกัน โดยสมัยประวัติศาสตร์สากลเริ่มต้นเมื่อพวกซูเมอร์เรียน ซึ่งอาศัยอยู่แถบลุ่มแม่น้ำไทกริสและยูเฟรติสหรือดินแดนเมโสโปเตเมีย (ซึ่งก็คือประเทศอิรักในปัจจุบัน) ได้ประดิษฐ์ตัวอักษรรูปเล่มหรืออักษรคูนิฟอร์มขึ้นเมื่อประมาณ 3,500 ปีก่อนคริสต์ศักราช

สำหรับการแบ่งยุคสมัยทางประวัติศาสตร์สากลแบ่งออกเป็น 4 สมัยใหญ่ๆ ดังนี้

1. **ประวัติศาสตร์สมัยโบราณ** (3,500 ปีก่อนคริสต์ศักราช-ค.ศ. 476) เริ่มตั้งแต่ชาวซูเมอร์เรียนประดิษฐ์ตัวอักษรรูปเล่มหรืออักษรคูนิฟอร์ม และสิ้นสุดเมื่อจักรวรรดิโรมันตะวันตกล่มสลาย เพราะถูกพวกอารยชนเยอรมันรุกรานในปี ค.ศ. 476 ประวัติศาสตร์ในช่วงนี้ครอบคลุมระยะเวลาประมาณ 4,000 ปี ทำให้มีการก่อตัวของอารยธรรมตะวันตกในดินแดนต่างๆ ทั้งทวีปเอเชีย แอฟริกา และยุโรป โดยเริ่มตั้งแต่อารยธรรมเมโสโปเตเมีย อียิปต์ กรีก และโรมัน

อารยธรรมเมโสโปเตเมีย

เมโสโปเตเมีย (Mesopotamia แปลว่า ดินแดนระหว่างแม่น้ำ) คือ ดินแดนอุดมสมบูรณ์ที่อยู่ระหว่างแม่น้ำสองสาย คือ ไทกริส และยูเฟรติส น้ำในแม่น้ำสองสายนี้ได้มาจากหิมะบนเทือกเขาอาร์เมเนียที่ละลายในฤดูร้อน น้ำจะพัดพาเอาโคลนตะกอนมาทับถมทำให้พื้นที่ลุ่มแม่น้ำอุดมสมบูรณ์ ส่งผลให้มีชนกลุ่มต่างๆ ผลัดกันแย่งชิงเข้าครอบครองบริเวณนี้ทำให้เกิดอารยธรรมต่างๆ มากมาย ดังเช่น

1. **ซูเมอร์เรียน (Sumerians)** พวกซูเมอร์เรียนเข้ามาตั้งถิ่นฐานในดินดอนสามเหลี่ยมปากแม่น้ำไทกริสและยูเฟรติส เมื่อประมาณ 4,000 ปีก่อนคริสตกาล

1.1 ในราว 3,200 ปีก่อนคริสตกาล ชาวซูเมอร์เรียนประดิษฐ์ตัวอักษรขึ้น จัดเป็นการประดิษฐ์ตัวอักษรครั้งแรกของมนุษยชาติ และถือเป็นการเริ่มยุคประวัติศาสตร์

1.2 ตัวอักษรที่ชาวซูเมอร์เรียนประดิษฐ์ขึ้น เรียกว่า อักษรรูปเล่ม หรือคูนิฟอร์ม (Cuneiform) โดยใช้ก้านอ้อยสลักลงบนแผ่นดินเหนียวที่ยังอ่อนตัว แล้วนำไปตากแดด อบหรือเผาให้แห้ง

1.3 สถาปัตยกรรมที่โดดเด่นของชาวซูเมอร์เรียน คือ ซิกกูเรต (Ziggurat) เป็นวิหารบูชาเทพเจ้าหรือวัด รูปร่างคล้ายพีระมิด

1.4 ชาวซูเมอร์เรียนมีความชำนาญเรื่องการทำเครื่องปั้นดินเผา เครื่องสำริด รู้จักสร้างเรือแล่นไปตามแม่น้ำ มีฝีมือในการแกะสลัก มีความเจริญทางคณิตศาสตร์ มีการประดิษฐ์ปฏิทินทางจันทรคติ มีการสร้างรถลากที่มีล้อเป็นพาหนะและรถศึก

ภาพที่ 11 อักษรรูปเล่มหรืออักษรกุนiform ของชาวสุเมเรียนที่อาศัยอยู่ในดินแดนเมโสโปเตเมียจารึกลงบนแผ่นดินเผา

ที่มา : http://mail.thaigoodview.com/files/u1213/_fcu.jpg

ภาพที่ 12 ซิกกูเรต หรือวัดชาวสุเมเรียน เป็นวิหารสำหรับบูชาเทพเจ้า

ที่มา : [http://www.sahavicha.com/UserFiles/Image/a3\(1\).jpg](http://www.sahavicha.com/UserFiles/Image/a3(1).jpg)

2. บาบิโลเนีย (Babylonia)

2.1 เป็นอาณาจักรของพวกเซไมท์กลุ่มหนึ่ง (Semite Tribe: คนเผ่าที่เร่ร่อนในทะเลทราย) ตั้งอยู่ทางใต้ของเมโสโปเตเมีย เมื่อประมาณ 2,300 ปีก่อนคริสตกาล

2.2 ผลงานสำคัญ ได้แก่ ประมวลกฎหมายของพระเจ้าฮัมมูราบี (The Code of Hammurabi) เป็นประมวลกฎหมายที่เก่าแก่ที่สุดในโลก ใช้หลัก “ตาต่อตา ฟันต่อฟัน ขาต่อขา” กล่าวคือให้ทดแทนความผิดด้วยการกระทำอย่างเดียวกัน เช่น ถ้าบุคคลใดทำลายดวงตาผู้อื่น เขาก็ต้องถูกทำลายดวงตาเช่นเดียวกัน

ภาพที่ 13 ประมวลกฎหมายฮัมมูราบี เป็นกฎหมายที่เก่าแก่ที่สุดในโลก

ที่มา : http://www.ipesk.ac.th/VISUAL%20ART/lesson424_files/Babi001.jpg

3. อัสซีเรีย (Assyrian Empire)

3.1 พวกอัสซีเรียตั้งอารยธรรมของตนเองทางภาคเหนือของกลุ่มแม่น้ำไทกริส-ยูเฟรติส แล้วค่อยขยายลงมาทางใต้จนสามารถตั้งตนเป็นใหญ่ในกลุ่มแม่น้ำไทกริส-ยูเฟรติส เมื่อประมาณ 1,300 ปีก่อนคริสตกาล

3.2 พวกอัสซีเรียมีกองทัพที่เข้มแข็ง มีระเบียบวินัย มีอาวุธที่มีประสิทธิภาพ ทำด้วยเหล็ก

3.3 มีความเจริญด้านศิลปะในด้านการแกะสลักภาพปูนดำที่เรียกว่า บาสรีลียฟ (Bas-relief) ซึ่งมักเป็นภาพเกี่ยวกับสงครามและการล่าสัตว์

ภาพที่ 14 ภาพสลักนูนต่ำแสดงให้เห็นถึงความเจริญด้านศิลปกรรมของกรีกโบราณ

ที่มา : http://www.foriknowtheplans.com/assets/photos/bas_relief_sample.jpg

3.4 มีการรวบรวมงานเขียนของนักปราชญ์นักคิดในสมัยนั้นไว้ในห้องสมุดที่นิเนเวห์ (Nineveh) เป็นห้องสมุดที่ใหญ่ที่สุดในยุคนั้น เป็นที่เก็บแผ่นจารึกถึง 22,000 แผ่น

4. คาลเดีย หรือนิวบาบิโลเนีย (Chaldea or New-babylonia)

4.1 พวกคาลเดียน (Chaldeans) ได้สถาปนาบาบิโลนเป็นเมืองหลวงอีกครั้ง เมื่อ 612 ปีก่อนคริสตกาล มีชื่อเรียกว่า นิวบาบิโลเนีย

4.2 มีการสร้างพระราชวังและมหาวิหารขนาดใหญ่โตริมฟ้งแม่น้ำยูเฟรติส และมีการสร้างสวนขนาดใหญ่ เรียกว่า สวนลอยแห่งบาบิโลน (The Hanging Garden of Babylon) แสดงให้เห็นถึงระบบชลประทานที่ดี และสวนนี้ยังจัดเป็นหนึ่งในเจ็ดสิ่งมหัศจรรย์ของโลกยุคโบราณ

4.3 ในปี 539 ปีก่อนคริสตกาล พระเจ้าไซรัสมหาราชแห่งเปอร์เซีย เข้ายึดบาบิโลน และผนวกเข้ากับจักรวรรดิเปอร์เซีย เป็นการสิ้นสุดประวัติศาสตร์ของดินแดนนี้

ภาพที่ 15 สวนลอยแห่งกรุงบาบิโลนจัดเป็นหนึ่งในสิ่งมหัศจรรย์ของโลกยุคโบราณ

ที่มา : http://www.thaigoodview.com/files/u1213/_fhangbabylon.jpg

อารยธรรมอียิปต์

อารยธรรมอียิปต์เกิดขึ้นบริเวณลุ่มแม่น้ำไนล์ ทางเหนือของทวีปแอฟริกา ราว 3,200 ปีก่อนคริสตกาล มรดกทางอารยธรรมที่สำคัญของอียิปต์ มีดังนี้

1. อียิปต์ปกครองด้วยกษัตริย์ เรียกว่า ฟาโรห์ มีการจัดระเบียบสังคมออกเป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มผู้ปกครอง ได้แก่ ฟาโรห์ และเชื้อพระวงศ์ กลุ่มพระและขุนนาง และกลุ่มประชาชนทั่วไป
2. ชาวอียิปต์นับถือเทพเจ้าหลายองค์ เทพเจ้าสูงสุด คือ สุริยเทพ เรียกว่า เร (Re) และชาวอียิปต์ยังมีความเชื่อเรื่องชีวิตหลังความตาย
3. ชาวอียิปต์ประดิษฐ์ตัวอักษรขึ้นใช้ เรียกว่า เฮียโรกลิฟฟิก (Heiroglyphic) มีลักษณะเป็นอักษรภาพใช้จารึกเรื่องราวต่างๆ บนแผ่นดิน หรือบันทึกลงในกระดาษปาปิรุส ซึ่งทำมาจากเยื่อของต้นอ้อชนิดหนึ่งที่ขึ้นบริเวณลุ่มแม่น้ำไนล์
4. ด้านสถาปัตยกรรม มีงานสถาปัตยกรรมที่มีชื่อเสียง และแสดงถึงความรู้ในด้านการคำนวณ คือ พีระมิด (Pyramid) ซึ่งเป็นสุสานฝังพระศพฟาโรห์ และมีการสร้างตัวสฟิงซ์ (Sphinx) ซึ่งมีลักษณะตัวเป็นสิงโตหน้าเป็นคน
5. มีความเชื่อเรื่องชีวิตหลังความตาย จึงมีการทำมัมมี่ ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความเจริญทางการแพทย์

ภาพที่ 16 อักษรภาพเสี้ยโรกลีฟฟีก ใช้จารึกเรื่องราวต่างๆ ของอียิปต์

ที่มา : <http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/a/a6/Bookdead.jpg/270px-Bookdead.jpg>

ภาพที่ 17 พีระมิดและสฟิงซ์สุสานฝังศพของฟาโรห์

ที่มา : <http://www.mysteriousclub.com/pic/116.jpg>

อารยธรรมกรีก-โรมัน

อารยธรรมกรีก-โรมัน เจริญขึ้นทางใต้ของทวีปยุโรป บริเวณชายฝั่งทะเลเมดิเตอร์เรเนียน และถือเป็นต้นกำเนิดของอารยธรรมตะวันตก

1. กรีก

1.1 อารยธรรมกรีกโบราณ เจริญขึ้นเมื่อราว 800 ปีก่อนคริสตกาล บนคาบสมุทรบอลข่าน ชายฝั่งทะเลเมดิเตอร์เรเนียน ในดินแดนซึ่งเป็นที่ตั้งของประเทศกรีซในปัจจุบัน

1.2 การปกครองของกรีกโบราณแบ่งออกเป็นนครรัฐต่างๆ มีศูนย์กลางอยู่ที่นครรัฐเอเธนส์และนครรัฐสปาร์ตา โดยนครรัฐเอเธนส์เจริญด้านการปกครอง เศรษฐกิจ สังคม ปรัชญา ศิลปะ และวิทยาการต่างๆ ส่วนสปาร์ตาเจริญด้านวิทยาการเกี่ยวกับการทหาร ชอบความกล้าหาญเด็ดเดี่ยวในการรบ

1.3 ชาวกรีกเป็นผู้มีความรอบรู้ ชอบคิด ชอบซักถาม ชอบแสวงหาเหตุผล มีสุนทรียภาพในด้านความงาม สามารถสร้างสรรค์สิ่งทั้งดงาม

1.4 กรีกเป็นต้นแบบของการปกครองระบอบประชาธิปไตย โดยมีลักษณะเป็นประชาธิปไตยโดยตรง แต่ประชาธิปไตยในกรีกก็เป็นไปในวงจำกัด เฉพาะผู้ชายเท่านั้นที่มีสิทธิ์ในการปกครอง ส่วนผู้หญิงและทาสไม่มีสิทธิ์

1.5 ชาวกรีกนับถือเทพเจ้าหลายองค์ ซึ่งเชื่อว่าประทับอยู่บนเทือกเขาโอลิมปัส ซึ่งอยู่ทางเหนือของกรีก มีเทพเจ้าซุส (Zeus) เป็นเทพเจ้าสูงสุด

1.6 สถาปัตยกรรมที่โดดเด่นของกรีก คือ การสร้างวิหารที่มีเสาเรียงราย เช่น วิหารพาเธอนอนบนอะโครโพลิส (ศูนย์กลางนครรัฐที่ตั้งบนเนินสูงชัน เป็นที่ตั้งของวิหารบูชาเทพเจ้าประจำเมือง) ใจกลางนครรัฐเอเธนส์

ภาพที่ 18 วิหารพาเธอนอน สถาปัตยกรรมที่มีชื่อเสียงของกรีก ใช้บูชาเทพเจ้า

ที่มา : <http://www.superior-tours.com/www.royalorchid/images/greece.jpg>

ครูกรณ นพทชุต กลุ่มสาระเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม โรงเรียนสอาดเผดิมวิทยา

1.7 งานประติมากรรมของกรีกเป็นรูปปั้นเทพเจ้าหรือวีรบุรุษกรีก มีทั้งแกะสลักจากหินอ่อนและหล่อจากสำริด งานประติมากรรมของกรีกมีลักษณะเด่นที่สะท้อนให้เห็นลักษณะมนุษย์นิยม มีอารมณ์ ท่าทาง การเคลื่อนไหว และสัดส่วนที่เหมือนจริง

ภาพที่ 19 ประติมากรรมของกรีก ซึ่งมีลักษณะท่าทางและอารมณ์ที่เหมือนจริง

ที่มา : http://www.baanjomrut.com/library/greece_art/03.html

1.8 ในด้านวรรณกรรม กรีกมีกวีที่สำคัญ คือ โฮเมอร์ ซึ่งได้ประพันธ์มหากาพย์เรื่องอีเลียด (Iliad) และ โอดีสซีย์ (Odyssey)

1.9 กรีกมีนักคิดนักปราชญ์ที่สำคัญมี 3 ท่าน คือ โซคราติส เพลโต และอริสโตเติล

1.10 นอกจากนี้กรีกยังเป็นต้นกำเนิดของกีฬาโอลิมปิก เนื่องจากในสมัยกรีกโบราณ จะมีการแข่งขันกีฬาเพื่อถวายแด่เทพเจ้าทุกๆ 4 ปี กีฬาที่แข่งมีหลายประเภท เช่น วิ่งแข่ง กระโดดไกล มวยปล้ำ แข่งรถเทียมม้า เป็นต้น

ในสมัยของพระเจ้าอะเล็กซานเดอร์มหาราช หรือที่เรียกว่า “ยุคเฮเลนิสติก” กรีกสามารถขยายอาณาเขตไปถึงเอเชียไมเนอร์ เปอร์เซีย อียิปต์ จนถึงอินเดีย และหลังสมัยพระเจ้าอะเล็กซานเดอร์มหาราช กรีกก็แตกแยกออกเป็นอาณาจักรต่างๆ และตกอยู่ภายใต้การยึดครองของโรมันในศตวรรษที่ 2 ก่อนคริสต์ศักราช

2. โรมัน

2.1 ชาวโรมันเป็นกลุ่มคนที่อพยพเข้ามาอยู่บริเวณคาบสมุทรอิตาลี ชายฝั่งเมดิเตอร์เรเนียน ตามตำนานของชาวโรมันเชื่อว่ากรุงโรมสถาปนาขึ้นเมื่อ 753 ปีก่อนคริสต์ศักราช

2.2 กรุงโรมมีแม่น้ำไทเบอร์ไหลผ่าน และอยู่ไม่ห่างจากทะเลเมดิเตอร์เรเนียน ทำให้การค้าขายทางทะเลสะดวก ส่งผลให้โรมเป็นศูนย์กลางการค้าในแถบอิตาลี รวมทั้งการขยายอำนาจโดยใช้กำลังก็เป็นไปได้โดยสะดวก

2.3 โรมันได้รับอิทธิพลความเจริญรุ่งเรืองของอารยธรรมกรีกมาเป็นส่วนใหญ่ ทั้งด้านปรัชญา วิทยาศาสตร์ และศิลปะ แต่ศิลปกรรมและสถาปัตยกรรม โรมันเน้นเพื่อสนองการปกครองประเทศและประโยชน์ใช้สอย แต่ในด้านความคิดสร้างสรรค์และสุนทรียภาพแล้วยังเทียบกับกรีกไม่ได้

2.4 ด้านสถาปัตยกรรม โรมันพัฒนาวิทยาการด้านนี้ต่อจากกรีก มีการสร้างซุ้มประตูโค้ง หลังคาโค้ง และหลังคาโดมครึ่งวงกลม เช่น วิหารแพนธีออน (Pantheon) ซึ่งมีลักษณะด้านหน้าเหมือนวิหารพาทนอน (Pathenon) ของกรีก แต่ตอนบนเป็นหลังคาโดมขนาดใหญ่ สถาปัตยกรรมที่โดดเด่นอีกแห่ง คือ คอลอสเซียม (Colosseum) เป็นอัฒจันทร์วงกลมมีที่นั่งโดยรอบเป็นชั้นๆ มีเวทีแสดงการต่อสู้ของพวกนักสู้ (Gladiator) อยู่เบื้องล่าง

ภาพที่ 20 วิหารแพนธีออน และคอลอสเซียม สถาปัตยกรรมที่สำคัญของโรมัน ตั้งอยู่ที่กรุงโรม ประเทศอิตาลี
ที่มา : http://www.southeastasiatour.net/web/myfile/tour/ID_221_header2.jpg

2.5 ในด้านวรรณกรรม กวีที่มีชื่อเสียง คือ เวอร์จิล ได้ประพันธ์มหากาพย์ อีเนียด (aeneid) ว่าด้วยความเป็นมาของกรุงโรม สดุดีความยิ่งใหญ่ของโรมัน

ความเจริญของอาณาจักรโรมันแบ่งออกได้เป็น 2 ยุค คือ สมัยสาธารณรัฐ (ประมาณ 509-27 ปีก่อนคริสต์ศักราช) และสมัยจักรวรรดิ (ประมาณ 27 ปีก่อนคริสต์ศักราช-ค.ศ. 395) เป็นสมัยที่อาณาจักรโรมันสงบสุข เรียกว่า สมัยสันติภาพแห่งกรุงโรม โดยมีออกัสตัสเป็นจักรพรรดิพระองค์แรก และทำให้โรมันมีความเจริญรุ่งเรืองมาก

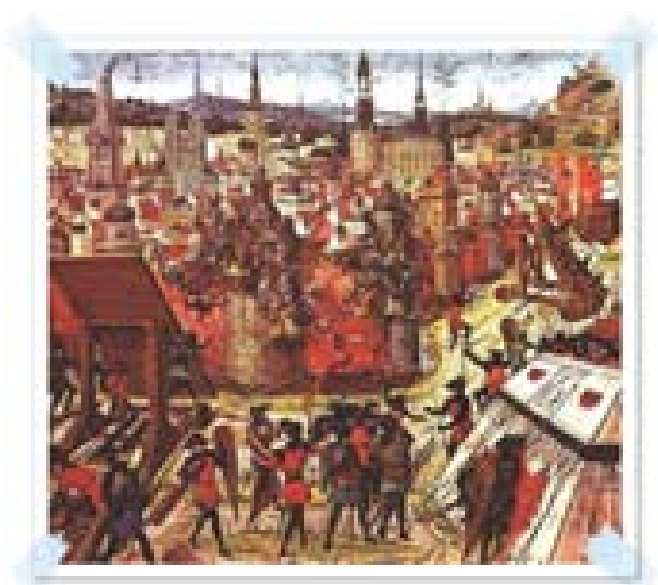
โรมันได้รับอิทธิพลจากอารยธรรมกรีกและได้พัฒนาจนกลายเป็นอารยธรรมของตนเอง ที่สำคัญ เช่น ด้านกฎหมาย มีการจัดทำกฎหมายสิบสองโต๊ะ ซึ่งเป็นรากฐานของประมวลกฎหมายของประเทศต่างๆ ทั่วโลก

จักรวรรดิโรมันตะวันตกสิ้นสุดเพราะการโจมตีของพวกอนารยชนเยอรมัน เผ่าวิสิกอธ เมื่อ ค.ศ. 476 อย่างไรก็ดี จักรวรรดิโรมันตะวันออกหรือไบแซนไทน์ ซึ่งมีศูนย์กลางที่กรุงคอนสแตนติโนเปิล (ตามชื่อของพระเจ้าคอนสแตนติน ผู้สถาปนาจักรวรรดิ ส่วนไบแซนไทน์ มาจากไบแซนติอุม-Byzantium ซึ่งเป็นชื่อเดิมของกรุงคอนสแตนติโนเปิล) รุ่งเรืองต่อมาจนถึง ค.ศ. 1453

การสิ้นสุดของจักรวรรดิโรมันตะวันตก ซึ่งมีศูนย์กลางที่กรุงโรม ถือว่าเป็นการสิ้นสุดประวัติศาสตร์สากลสมัยโบราณ

2. ประวัติศาสตร์สมัยกลาง (ค.ศ. 476-1453) ประวัติศาสตร์ยุคกลางของยุโรปเริ่มต้นเมื่ออาณาจักรโรมันล่มสลาย เมื่อ ค.ศ. 476 เป็นผลให้ดินแดนต่างๆ ที่เคยอยู่ภายใต้อาณาจักรโรมันได้แตกแยกเป็นแคว้นเล็ก แคว้นน้อย มีกษัตริย์และขุนนางปกครองเป็นอิสระ ในช่วงเวลานี้ นักประวัติศาสตร์ เรียกว่า ยุคมืด (Dark Ages) ทั้งนี้เพราะเป็นยุคที่คนขาดเสรีภาพ เนื่องจากศาสนจักร ซึ่งมีพระสันตะปาปา (Pope) เป็นผู้นำศาสนา มีอำนาจครอบคลุมวิถีชีวิตของคนทั่วไปที่อาศัยอยู่ภายในที่ดินของขุนนาง ที่เรียกว่า แมนเนอร์ (Manor) บาทหลวงในแมนเนอร์ต่างๆ เป็นผู้อบรมสั่งสอน ศีลธรรมและทำพิธีกรรมทางศาสนา บาทหลวงจึงมีอิทธิพลต่อการดำเนินชีวิตประจำวันของคนในสมัยกลางเป็นอย่างยิ่ง นอกจากนี้พลเมืองที่อาศัยอยู่ในแมนเนอร์ต่างๆ ที่ส่วนใหญ่เป็นข้าติดที่ดิน (Serf) อยู่ภายใต้การปกครองโดยขุนนางตามระบอบฟิวดัล (Feudalism) หรือระบบศักดินาสวามิภักดิ์ ซึ่งเป็นระบบที่กษัตริย์ได้ให้อำนาจแก่ขุนนางปกครองคนที่อยู่ในแคว้นของตนเองอย่างเต็มที่ นับเป็นการปกครองแบบกระจายออกจากศูนย์กลางโดยที่กษัตริย์ไม่มีอำนาจก้าวล่วงการปกครองภายในแต่ละแคว้น อย่างไรก็ตามยุคกลางของยุโรปได้สร้างสรรค์อารยธรรมที่สำคัญ คือ ระบบเศรษฐกิจแบบแมนเนอร์มีลักษณะแบบพึ่งตนเอง ในยุคนี้มีคุณธรรมที่เป็นลักษณะเด่น คือ คุณธรรมแบบวีรคิของอัศวินคือการให้เกียรติสุภาพสตรีและช่วยเหลือผู้ที่อ่อนแอกว่า ผู้ที่เป็นอัศวินต้องมีคุณสมบัติของนักรบที่มีความกล้าหาญและซื่อสัตย์ เป็นต้น ในขณะที่ยุคกลางของยุโรป

ที่ถูกเรียกว่ายุคมีดนั้น แต่ในความเป็นจริงแล้วยุคกลางของยุโรปเป็นยุคที่การศึกษาเฟื่องฟู ดังจะเห็นได้จากมหาวิทยาลัยที่มีชื่อเสียงในยุโรปปัจจุบัน เช่น มหาวิทยาลัยโบโลญา ในอิตาลี มหาวิทยาลัยปารีส ในฝรั่งเศส มหาวิทยาลัยออกซฟอร์ด และเคมบริดจ์ ในอังกฤษได้ก่อตั้งขึ้นในยุคนี้ นอกจากนี้ศิลปะ สถาปัตยกรรม ที่เกี่ยวกับศาสนาก็ได้เฟื่องฟูขึ้นด้วยเช่นกัน ประวัติศาสตร์ยุคกลางของยุโรป ยังมีเหตุการณ์สำคัญ คือ การทำสงครามครูเสด (Crusade War ระหว่าง ค.ศ. 1096-1291) ระหว่างผู้นับถือศาสนาคริสต์กับผู้นับถือศาสนาอิสลาม เรียกว่า มุสลิม เพื่อยึดกรุงเยรูซาเลมและสถานศักดิ์สิทธิ์ทางศาสนาตลอดจนจุดมุ่งหมายทางเศรษฐกิจ ในครั้งนั้นชาวยุโรปซึ่งประกอบด้วย อัศวิน นักจาริกแสวงบุญ พ่อค้า เป็นต้น ได้เดินทางออกจากแมนอร์ของตนไปทำสงครามในดินแดนตะวันออกกลางทำให้โลกทัศน์ของชาวยุโรปกว้างขวางขึ้น ชาวยุโรปได้พบความเจริญทั้งทางด้านวิทยาศาสตร์ เกษตร หัตถกรรม และวัฒนธรรม จึงทำให้ชาวยุโรปสนใจศึกษา ศิลปวิทยาการ กรีกและโรมัน ความเปลี่ยนแปลงนี้ก่อให้เกิดขบวนการฟื้นฟูศิลปวิทยาการ (Renaissance) ขึ้นในปลายสมัยกลางของยุโรป ขณะเดียวกันชาวยุโรปยังต้องการติดต่อค้าขายและเผยแผ่ศาสนาคริสต์ ทำให้เกิดการสำรวจเส้นทางทะเลจนทำให้คริสโตเฟอร์ โคลัมบัส (Christopher Columbus) พบทวีปอเมริกา เมื่อ ค.ศ. 1492 ซึ่งถือว่ายุโรปเข้าสู่สมัยใหม่ การกำหนดช่วงเวลาสิ้นสุดประวัติศาสตร์ยุโรปยุคกลาง นักประวัติศาสตร์บางกลุ่มอาจใช้เกณฑ์ในช่วงเวลาที่กรุงคอนสแตนติโนเปิล ถูกพวกออตโตมันเติร์กโจมตีเมื่อ ค.ศ. 1453 เป็นปีที่สิ้นสุดยุคกลาง แต่นักประวัติศาสตร์บางกลุ่มใช้ช่วงเวลาที่คริสโตเฟอร์ โคลัมบัส (Christopher Columbus) เดินทางพบทวีปอเมริกา เมื่อปี ค.ศ. 1492 เป็นเกณฑ์เพื่อแบ่งประวัติศาสตร์ยุคกลางกับยุคใหม่

ภาพที่ 21 สงครามครูเสดเป็นสงครามศาสนาที่เกิดขึ้นระหว่างผู้นับถือศาสนาคริสต์และศาสนาอิสลาม

ที่มา : http://www.usask.ca/antiquities/Collection/Constantine_1.JPG

3. ประวัติศาสตร์สมัยใหม่ (ค.ศ. 1453-1945) เริ่มต้นในช่วงที่มีการฟื้นฟูศิลปวิทยาการกำลังเจริญรุ่งเรือง ซึ่งนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงมากมายในยุโรป จนกระทั่งสิ้นสุดสงครามโลกครั้งที่ 2 ในปี ค.ศ. 1945 ประวัติศาสตร์สมัยใหม่ตอนต้นได้รับอิทธิพลจากการฟื้นฟูศิลปวิทยาการ ซึ่งเริ่มในดินแดนอิตาลีเป็นแห่งแรก การฟื้นฟูศิลปวิทยาการ หมายถึง ความสนใจศึกษาความรู้ของอารยธรรมกรีกและโรมันอีกครั้ง ซึ่งถือว่าเป็นจุดเปลี่ยนสำคัญเพราะทำให้มนุษย์เริ่มเชื่อมั่นในความสามารถของตนเองมากขึ้น หรือเรียกว่า มนุษยนิยม โดยรู้จักใช้เหตุผลในการศึกษาหาความรู้ด้านต่างๆ และจากการประดิษฐ์แท่นพิมพ์ของโยฮันน์ กูเตนเบิร์ก ได้ส่งเสริมให้ความคิดใหม่ขยายตัวออกไปกว้างขวาง โดยเฉพาะนำไปสู่การปฏิรูปศาสนาของนิกายโปรเตสแตนต์และการจัดตั้งนิกายลูเธอร์ โดยมาร์ติน ลูเธอร์ ในต้นคริสต์ศตวรรษที่ 16

เมื่อมนุษย์มีกระบวนการคิดที่มีเหตุผลมากขึ้นในคริสต์ศตวรรษที่ 17 จึงเป็นที่มาของยุคแห่งการรู้แจ้ง ซึ่งมีนักปราชญ์สำคัญหลายคนที่สร้างองค์ความรู้จากการใช้เหตุผล ค้นคว้า ทดลองและสังเคราะห์เป็นทฤษฎีที่มีประโยชน์ต่อโลกปัจจุบัน เช่น เซอร์ไอแซค นิวตัน ค้นพบกฎแรงโน้มถ่วงรวมทั้งเกิดการแสดงทฤษฎีใหม่ๆ ทางการเมืองของ นักปรัชญา เช่น จอห์น ล็อก, ฌอง ฌาคส์ รูสโซ, มองเตสกีเยอ, วอลแตร์ เป็นต้น ซึ่งได้กระตุ้นให้เกิดการปฏิวัติของชาวอเมริกัน ค.ศ. 1776 และการปฏิวัติฝรั่งเศสในปี ค.ศ. 1789 ในเวลาต่อมา

ความก้าวหน้าทางภูมิปัญญายังก่อให้เกิดความก้าวหน้าทางด้านเศรษฐกิจอีกด้วย ดังจะเห็นได้จากการนำความรู้ใหม่ๆ ทางวิทยาศาสตร์มาช่วยด้านเกษตรกรรม จนนำไปสู่การปฏิวัติเกษตรกรรมและการปฏิวัติอุตสาหกรรม ขณะเดียวกันการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจส่งผลให้ชาติต่างๆ ในทวีปยุโรปพากันแสวงหาตลาดและวัตถุดิบมากขึ้น อันก่อให้เกิดลัทธิจักรวรรดินิยมในช่วงปลายคริสต์ศตวรรษที่ 19 โดยการแข่งขันกันขยายอำนาจ และเข้าครอบครองดินแดนต่างๆ จนในที่สุดชาติยุโรปได้เกิดความขัดแย้งกันเองเพราะต่างมุ่งกอบโกยผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ และเมื่อไม่สามารถเจรจาตกลงกันได้ จึงรวมตัวกันเป็นกลุ่มพันธมิตรสู้รบกันในสงครามโลกครั้งที่ 1 และสงครามโลกครั้งที่ 2 ประวัติศาสตร์สมัยใหม่สิ้นสุดในปี ค.ศ. 1945 เมื่อยุโรปประสบกับความหายนะในสงครามโลกครั้งที่ 2

ภาพที่ 22 การสิ้นสุดสงครามโลกครั้งที่ 2 ถือเป็นการสิ้นสุดประวัติศาสตร์สมัยใหม่
ที่มา : <http://www.marinerthai.com/sara/yama002.jpg>

4. ประวัติศาสตร์สมัยปัจจุบันหรือร่วมสมัย (ค.ศ. 1945-ปัจจุบัน) เริ่มต้นตั้งแต่การสิ้นสุดสงครามโลกครั้งที่ 2 จนกระทั่งถึงปัจจุบัน

หลังสงครามโลกครั้งที่ 2 สหรัฐอเมริกาและสหภาพโซเวียตมีความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจมากกว่าประเทศอื่นๆ แต่ทั้ง 2 ฝ่ายกลับมีอุดมการณ์ทางการเมืองต่างกัน สหรัฐอเมริกาเป็นผู้นำฝ่ายเสรีประชาธิปไตย ส่วนสหภาพโซเวียตเป็นผู้นำฝ่ายคอมมิวนิสต์ ทำให้เกิดการสร้างเขตอิทธิพลในภูมิภาคต่างๆ จึงเรียกช่วงเวลานี้จนถึง ค.ศ. 1991 ว่า สมัยสงครามเย็น

สงครามเย็นสิ้นสุดลงเมื่อผู้นำสหภาพโซเวียตได้นำประเทศเข้าสู่แนวทางเสรีนิยมและทุนนิยมเช่นเดียวกับชาติตะวันตกอื่นๆ ส่งผลให้ประเทศบริวารของสหภาพโซเวียตได้สลายตัวลงและเปลี่ยนชื่อเป็นสหพันธรัฐรัสเซีย

หลังจากสงครามเย็น ความขัดแย้งในโลกปัจจุบันส่วนใหญ่มีสาเหตุจากความขัดแย้งทางเชื้อชาติ ศาสนาในภูมิภาคต่างๆ นอกจากนี้ โลกคริสต์ศตวรรษที่ 21 ดูเหมือนจะแคลงเพราะความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีสารสนเทศที่มีการติดต่อสื่อสารถึงกันได้ภายในเวลาอันรวดเร็ว ส่งผลให้วิถีชีวิตของมนุษย์เปลี่ยนแปลงไปด้วย โดยมนุษย์มีชีวิตที่สุขสบายมากขึ้น ขณะเดียวกันการเติบโตทางวิทยาศาสตร์และการเพิ่มจำนวนของประชากรโลกก็ได้ส่งผลกระทบต่อทรัพยากรสิ่งแวดล้อม รวมทั้งเกิดปัญหาใหม่ๆ ตามมาด้วยเช่นกัน

ภาพที่ 23 จานดาวเทียมเป็นเครื่องมือเทคโนโลยีสมัยใหม่ที่ทำให้มนุษย์สื่อสารกันได้อย่างรวดเร็ว

ที่มา : http://www.kathreinindochina.com/images/konnect_intro1.jpg

การแบ่งสมัยประวัติศาสตร์สากลดังกล่าวข้างต้นจัดอยู่ในหลักเกณฑ์การแบ่งตามความเจริญทางอารยธรรมของมนุษย์ ซึ่งนักประวัติศาสตร์ใช้หลักเกณฑ์การแบ่งในลักษณะอื่นอีก เช่น แบ่งตามการเริ่มต้นของเหตุการณ์สำคัญ เช่น สมัยการปฏิวัติทางวิทยาศาสตร์ สมัยการปฏิวัติอุตสาหกรรม แบ่งตามการเริ่มหรือสิ้นสุดของจักรวรรดิหรืออาณาจักรสำคัญ เช่น สมัยจักรวรรดิโรมัน จักรวรรดิไบแซนไทน์ จักรวรรดิออตโตมัน

สรุปยุคสมัยต่างๆ ในประวัติศาสตร์สากล

ตารางที่ 3 ตารางสรุปยุคสมัยต่างๆ ในประวัติศาสตร์สากล

ยุคสมัยต่างๆ ในประวัติศาสตร์สากล			
สมัยโบราณ	สมัยกลาง	สมัยใหม่	สมัยปัจจุบัน
- เริ่มประมาณ 3,500 ปีก่อนค.ศ. ที่เริ่มมีการประดิษฐ์ตัวอักษรจนถึง ค.ศ.476 - เป็นช่วงกำเนิดและพัฒนาการของอารยธรรมต่างๆ ที่สำคัญ เช่น เมโสโปเตเมีย อียิปต์ อินเดีย จีน กรีก โรมัน - สิ้นสุดสมัยโบราณเมื่อจักรวรรดิโรมันล่มสลาย เพราะการรุกรานของพวกอนารยชน	- เริ่มเมื่อ ค.ศ. 476 หลังจากจักรวรรดิโรมันล่มสลายจนถึง ค.ศ. 1453 เมื่อกรุงคอนสแตนติโนเปิลถูกพวกเติร์กตีแตก - เรียกอีกอย่างว่า “ยุคมืด” เพราะความเจริญเสื่อมถอย - ศาสนาคริสต์เข้ามามีอิทธิพลต่ออาณาจักรและการดำเนินชีวิตของผู้คนเป็นอย่างมาก - มีศึกสงครามและการรุกรานบ่อยครั้ง - บ้านเมืองระส่ำระสาย ขุนนางท้องถิ่นมีอำนาจมากนำไปสู่ระบบศักดินาสวามิภักดิ์	- เริ่มเมื่อ ค.ศ. 1453 จนถึง ค.ศ. 1945 เมื่อสงครามโลกครั้งที่ 2 สิ้นสุดลง - เป็นยุคสมัยที่เริ่มต้นจากการฟื้นฟู ศิลปวิทยาการกรีกโรมัน เรียกอีกอย่างหนึ่งว่า “สมัยฟื้นฟูศิลปวิทยาการ” - มีการสำรวจทางทะเล ค้นพบเส้นทางเดินเรือมาเอเชียค้นพบทวีปอเมริกา เรียกอีกอย่างว่า “สมัยแห่งการค้นพบและการสำรวจ” - มีการปฏิวัติวิทยาศาสตร์และปฏิวัติอุตสาหกรรม - ประเทศในทวีปยุโรปออกแสวงอาณานิคม เกิดสมัยจักรวรรดินิยม - เกิดสงครามโลกครั้งที่ 1 และสงครามโลกครั้งที่ 2	- เริ่มเมื่อ ค.ศ. 1945 หลังสิ้นสุดสงครามโลกครั้งที่ 2 จนถึงปัจจุบัน - โลกแบ่งออกเป็น 2 ขั้วมหาอำนาจอย่างชัดเจน คือ สหรัฐอเมริกา (โลกเสรี) และสหภาพโซเวียต (โลกสังคมนิยม) เกิดเป็นภาวะสงครามเย็น - สหภาพโซเวียตล่มสลายใน ค.ศ. 1991 สงครามเย็นสิ้นสุดลง เกิดเป็นโลกที่มีมหาอำนาจชาติเดียวที่โดดเด่นที่สุด คือ สหรัฐอเมริกา

การแบ่งยุคสมัยทางประวัติศาสตร์ไทย และเหตุการณ์สำคัญ

การศึกษาประวัติศาสตร์ความเป็นมาของดินแดนประเทศไทยปัจจุบันแบ่งยุคสมัยตามหลักฐานทางโบราณคดีที่ค้นพบและใช้หลักเกณฑ์เดียวกับการแบ่งยุคสมัยทางประวัติศาสตร์สากล โดยแบ่งกว้างๆ ออกเป็นสมัยก่อนประวัติศาสตร์และสมัยประวัติศาสตร์

1. สมัยก่อนประวัติศาสตร์

การแบ่งยุคสมัยก่อนประวัติศาสตร์ในดินแดนไทย มีหลักเกณฑ์เดียวกับสมัยก่อนประวัติศาสตร์สากล แต่ระยะเวลาที่แบ่งไม่ตรงกัน เพราะพัฒนาการที่เกิดขึ้นไม่เท่ากัน หลักฐานสมัยก่อนประวัติศาสตร์ในดินแดนไทยจัดว่ามีความสำคัญเพราะแสดงให้เห็นว่าเคยมีมนุษย์อาศัยอยู่บริเวณนี้มาแต่เดิม

สมัยก่อนประวัติศาสตร์ไทยเป็นสมัยที่ยังไม่ปรากฏบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษรบนพื้นแผ่นดินไทย สมัยก่อนประวัติศาสตร์นิยมแบ่งเป็นยุคหินกับยุคโลหะ

1. ยุคหิน แบ่งเป็น

1.1 ยุคหินเก่า เริ่มเมื่อประมาณ 700,000 ปีล่วงมาแล้ว โดยการพบเครื่องมือ หินกรวด กะเทาะหน้าเดียว เพื่อสับ ตัด หรือขูด ประกอบอาหาร แหล่งที่พบ เช่น ที่บ้านแม่ทะ บ้านคอนมูล จังหวัดลำปาง เป็นต้น การดำรงชีวิตและความเจริญของผู้คนใน ยุคหินเก่าบนผืนแผ่นดินไทยก็ทำนองเดียวกับในประวัติศาสตร์สากล

ภาพที่ 24 เครื่องมือหินกะเทาะในยุคหินเก่า

ที่มา: http://4.bp.blogspot.com/_t8dZJ1ykjqk/Sgltk1YFNBI/AAAAAAAAACKo/N8OaHrSzDhg/s400/IMG_2766.jpg

ครูกรณี นิพัทธชติ กลุ่มสาระเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม โรงเรียนสอาดเผดิมวิทยา

1.2 ยุคหินใหม่ เริ่มเมื่อประมาณ 4,300 ปีล่วงมาแล้ว ได้มีการพบเครื่องมือหินขัด ด้านหนึ่งคม ด้านหนึ่งมน และมีผิวเรียบเพื่อให้มีความถนัดในการจับและพบเครื่องปั้นดินเผาทั้งแบบมีขาและไม่มีขา แหล่งที่พบ เช่น บ้านเชียง จังหวัดอุดรธานี และบ้านเก่า จังหวัดกาญจนบุรี เป็นต้น การดำรงชีวิตและความเจริญของผู้คนในยุคหินใหม่บนผืนแผ่นดินไทยก็ทำนองเดียวกับในประวัติศาสตร์สากล

การแบ่งช่วงเวลาสมัยก่อนประวัติศาสตร์ นักประวัติศาสตร์อาศัยผลงานของนักโบราณคดี และมีนักโบราณคดีบางคนแบ่งรายละเอียดออกเป็นยุคหินเก่า ยุคหินกลางและยุคหินใหม่ แต่โดยทั่วไปนิยมแบ่งเป็นยุคหินเก่ากับยุคหินใหม่

ภาพที่ 25 โครงกระดูกและเครื่องปั้นดินเผา ขุดพบที่แหล่งโบราณคดีบ้านเก่า จังหวัดกาญจนบุรี

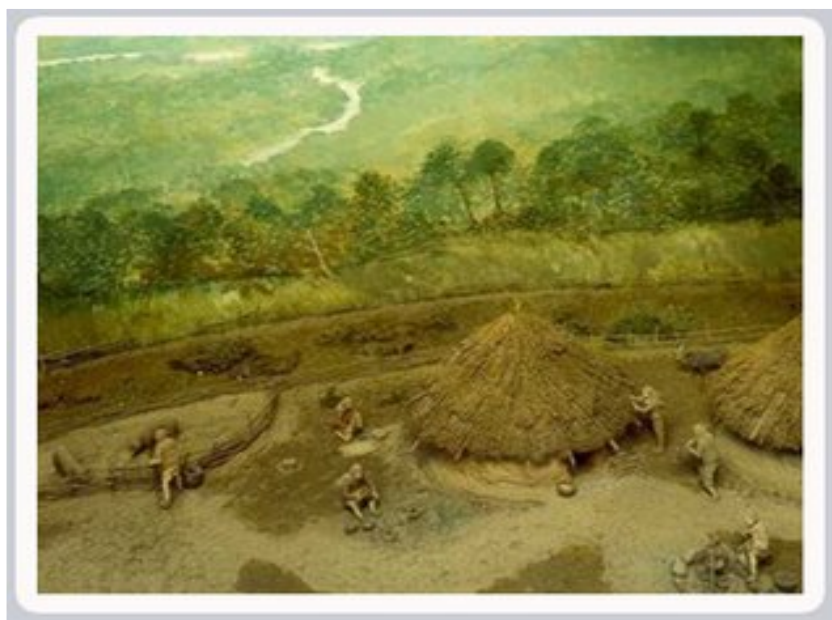
ที่มา : <http://203.144.136.10/service/mod/heritage/nation/oldcity/kanchanaburi04.jpg>

2. ยุคโลหะ แบ่งย่อยออกได้ดังนี้

2.1 ยุคสำริด เริ่มเมื่อ 3,500 ปีล่วงมาแล้ว มีการพบเครื่องมือที่ทำด้วยสำริดหลายแบบ ทั้งที่เป็นอาวุธ เช่น มีด ใบหอก ขวาน เครื่องประดับ และทั้งที่เป็นแหวน กลองสำริด แหล่งขุดพบที่สำคัญ เช่น บ้านเชียง จังหวัดอุดรธานี บ้านโคกพลับ จังหวัดราชบุรี นอกจากนี้ที่บ้านเชียงยังพบเครื่องปั้นดินเผาหลายเขียนสี รูปร่างแปลกและสวยงาม อย่างไรก็ตาม ผู้คนของบ้านเชียงในยุคสำริดยังไม่พบการใช้อักษร

ภาพที่ 26 หอกและขวานปล่องสำริด จากแหล่งโบราณคดีบ้านเชียง อายุในราว 2,000 ปี
ที่มา : http://www.oknation.net/blog/home/blog_data/192/7192/images/Bronze/Br6.jpg

ภาพที่ 27 ภาพจำลองการดำรงชีวิตของมนุษย์ยุคโลหะ
ที่มา http://4.bp.blogspot.com/_kuLweJcASyw/RouKBswYJGI/AAAAAAAAA0/LJEhJmU9-PM/s320/iron_age_model.jpg

2.2 ยุคเหล็ก เริ่มเมื่อประมาณ 2,500 ปีล่วงมาแล้ว มีการพบเครื่องมือที่ทำด้วยเหล็ก ซึ่งมีความแข็งแรงทนทาน และใช้ประโยชน์ได้มากกว่าสำริดในหลายที่ เช่น ที่บ้านคอนตาเพชร จังหวัดกาญจนบุรี พบเสียม มีดขอ ใบหอก หัวธนู ที่บ้านหนองนาตุ้ม อำเภอโนนสูง จังหวัดนครราชสีมา พบใบหอก เสียม เป็นต้น

ត្រីមាសទី១

จากการขุดค้นแหล่งโบราณคดีบ้านโป่งมะนาว จังหวัดลพบุรี โดยความร่วมมือของนักโบราณคดีมหาวิทยาลัยศิลปากรและกรมศิลปากรระหว่าง พ.ศ. 2544-2546 พบหลักฐานทางโบราณคดีเกี่ยวกับเครื่องมือที่ใช้ในการถลุงแร่ทองแดง อันอาจเชื่อมโยงกับแหล่งโบราณคดีไค้เคียงเขาวงพระจันทร์ ที่มีการพบร่องรอยการถลุงแร่ทองแดง ทั้งยังค้นพบเครื่องมือ เครื่องใช้สำริดรวมกับ การฝังศพ ทำให้สันนิษฐานได้ว่าแหล่งโบราณคดีบ้านโป่งมะนาวอยู่ในยุคสำริด และมีการแยกแหล่งที่ใช้ฝังศพโดยเฉพาะ ซึ่งแตกต่างจากแหล่งโบราณคดีอื่นๆ ที่พบในสมัยเดียวกันที่พบร่องรอยฝังศพและ ตั้งครุว์เรือนในพื้นที่เดียวกัน

2. สมัยประวัติศาสตร์

สำหรับการกำหนดช่วงเวลาสมัยประวัติศาสตร์ไทย มีข้อสันนิษฐานจากหลักฐานที่ปรากฏตัวอักษรอายุเก่าแก่ที่สุด คือ จารึกปราสาทเขาน้อย จังหวัดสระแก้ว ระบุศักราช 559 (มหาศักราช) ซึ่งตรงกับ พ.ศ. 1180 นอกจากนั้นยังพบจารึกสมัยใกล้เคียงกันหลายแห่งแต่ศักราชที่ระบุไม่ชัดเจน

สมัยประวัติศาสตร์ไทยสามารถแบ่งออกเป็นสมัยย่อยๆ ได้ ดังนี้

1. สมัยโบราณหรือสมัยก่อนสุโขทัย (เริ่มตั้งแต่ พ.ศ. 1180 - 1792 ซึ่งเป็นปีที่สถาปนากรุงสุโขทัย) โดยกล่าวถึงอาณาจักรที่ตั้งอยู่บนดินแดนไทยในระยะแรกๆ เช่น ทวารวดี ละโว้ ตามพรลิงค์ โยนกเชียงแสน เป็นต้น

2. สมัยสุโขทัย (พ.ศ. 1792-2006) เริ่มจากปีที่พ่อขุนศรีอินทราทิตย์ขึ้นครองราชย์และสถาปนากษัตริย์เป็นราชธานีเมื่อ พ.ศ. 1792 จนถึงปีที่กรุงสุโขทัยถูกรวมเข้าเป็นส่วนหนึ่งของอาณาจักรอยุธยาใน พ.ศ. 2006

3. สมัยอยุธยา (พ.ศ. 1893-2310) เริ่มจากปีที่สมเด็จพระรามาธิบดีที่ 1 (พระเจ้าอู่ทอง) ขึ้นครองราชย์และสถาปนากษัตริย์อยุธยาเป็นราชธานีเมื่อ พ.ศ. 1893 จนถึงปีสุดท้ายของสมัยสมเด็จพระเจ้าเอกทัศใน พ.ศ. 2310

ภาพที่ 28 พระบรมราชานุสาวรีย์สมเด็จพระรามาธิบดีที่ 1 (พระเจ้าอู่ทอง) ปฐมกษัตริย์แห่งกรุงศรีอยุธยา
 คุรุกรณ์ นีพัทธชุตี กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม โรงเรียนสอาดเผดิมวิทยา
 ที่มา : [http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/a/a4/Phrajaouthong06.jpg/246px-](http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/a/a4/Phrajaouthong06.jpg/246px-Phrajaouthong06.jpg)

4. สมัยธนบุรี (พ.ศ. 2310-2325) เริ่มจากปีที่สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชขึ้นครองราชย์และสถาปนากรุงธนบุรีเป็นราชธานีเมื่อ พ.ศ. 2310 จนถึง พ.ศ. 2325

ภาพที่ 29 สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช ผู้สถาปนากรุงธนบุรีเป็นราชธานี

ที่มา : <http://province.moph.go.th/suphanburi/office/sutho/kingut.JPG>

5. สมัยรัตนโกสินทร์ (พ.ศ. 2325-ปัจจุบัน) เริ่มจากปีที่พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราชขึ้นครองราชย์และสถาปนากรุงเทพมหานครเป็นราชธานี เมื่อ พ.ศ. 2325 จนถึงปัจจุบัน

ภาพที่ 30 พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช ปฐมกษัตริย์แห่ง กรุงรัตน โกสินทร์

ที่มา : <http://www.ninekaow.com/wbs/pictures/00/1179017271.jpg>

การแบ่งสมัยประวัติศาสตร์ไทยดังกล่าวข้างต้นจัดเป็นการแบ่งตามอาณาจักรหรือราชธานีที่ปกครอง อย่างไรก็ดีได้นักประวัติศาสตร์บางท่านมีหลักเกณฑ์การแบ่งในลักษณะอื่นอีก เช่น แบ่งตามราชวงศ์ (เช่น ราชวงศ์พระร่วง ราชวงศ์อู่ทอง) แบ่งตามรัชกาล (เช่น สมัยพ่อขุนรามคำแหงมหาราช สมัยสมเด็จพระนเรศวรมหาราช) แบ่งตามการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง (ได้แก่ สมัยสมบูรณาญาสิทธิราชย์ สมัยประชาธิปไตย) แบ่งตามรัฐบาลบริหารประเทศ (เช่น สมัยรัฐบาลจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ , พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร) เป็นต้น

5.1 แบ่งตามพระราชวงศ์ ใช้เกณฑ์การแบ่งช่วงเวลาตั้งแต่พระมหากษัตริย์ในราชวงศ์นั้นขึ้นครองราชย์ต่อมาตามลำดับ จนถึงพระมหากษัตริย์องค์สุดท้ายแห่งราชวงศ์นั้น เช่น ในสมัยอยุธยา 5 ราชวงศ์ คือ อู่ทอง สุพรรณภูมิ สุโขทัย ปราสาททอง และบ้านพลูหลวง

ตารางที่ 4 การแบ่งตามพระราชวงศ์

ยุคสมัย	ช่วงระยะเวลาของราชวงศ์	พระนามพระมหากษัตริย์องค์แรกและองค์สุดท้าย
สมัยราชวงศ์อู่ทอง	พ.ศ. 1893-1913 และ พ.ศ. 1931-1952	สมเด็จพระรามาธิบดีที่ 1 (อู่ทอง) จนถึง พระรามราชา
สมัยราชวงศ์ สุพรรณภูมิ	พ.ศ. 1893-1913 และ พ.ศ. 1931-1952	สมเด็จพระบรมราชาธิราชที่ 1 (ขุนหลวงพระจั่ว) จนถึงสมเด็จพระมหินทราธิราช
สมัยราชวงศ์ สุโขทัย	พ.ศ. 2112-2172	สมเด็จพระมหาธรรมราชา จนถึง พระอาทิตย์วงศ์
สมัยราชวงศ์ ปราสาททอง	พ.ศ. 2172-2231	สมเด็จพระเจ้าปราสาททอง จนถึง สมเด็จพระนารายณ์มหาราช
สมัยราชวงศ์บ้าน พลูหลวง	พ.ศ. 2231-2310	สมเด็จพระเพทราชา จนถึง สมเด็จพระเจ้าเอกทัศ

5.2 แบ่งตามรัชสมัย โดยใช้เกณฑ์การขึ้นครองราชย์ของพระมหากษัตริย์แต่ละพระองค์ จนกระทั่งสิ้นสุดรัชสมัย เนื่องจากพระมหากษัตริย์เป็นผู้นำบ้านเมือง การเปลี่ยนรัชสมัยย่อมก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองการปกครอง

ตารางที่ 5 การแบ่งตามรัชสมัย

ยุคสมัย	ช่วงระยะเวลา	เหตุการณ์ที่ใช้เป็นเกณฑ์
รัชสมัยพระมหาธรรมราชาที่ 4 (บรมपाल)	พ.ศ. 1962-1981	ปีการครองราชย์ ในสมัยพระมหา ธรรมราชาที่ 4 จนถึงปีสวรรคตซึ่งถือ ว่าเป็นปีสิ้นสุดรัชสมัย
รัชสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช	พ.ศ. 2199-2231	ปีการขึ้นครองราชย์ ในสมัยสมเด็จพระ นารายณ์มหาราชถึงปีสวรรคตซึ่งถือว่า เป็นปีสิ้นสุดรัชสมัย
รัชกาลพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้า – เจ้าอยู่หัว	พ.ศ. 2411-2453	ปีขึ้นครองราชย์ ในสมัยพระบาท- สมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวถึงปี สวรรคต ซึ่งถือว่าเป็นปีสิ้นสุดรัชกาล

5.3 การแบ่งตามเวลาของการเป็นราชธานี ทั้งนี้เนื่องจากราชธานีเป็นศูนย์กลางการปกครอง และบริหารราชการแผ่นดิน โดยเริ่มจากสมัยก่อนสุโขทัย สมัยสุโขทัย สมัยอยุธยา สมัยธนบุรี และรัตนโกสินทร์

ตารางที่ 6 การแบ่งตามเวลาของการเป็นราชธานี

ยุคสมัย	ช่วงระยะเวลา
สมัยก่อนสุโขทัย	ประมาณ พ.ศ. 800 เป็นต้นมา
สมัยสุโขทัย	พ.ศ. 1792-2006
สมัยอยุธยา	พ.ศ. 1893-2310
สมัยธนบุรี	พ.ศ. 2310-2325
สมัยรัตนโกสินทร์	พ.ศ. 2325-เป็นต้นมา

5.4 แบ่งตามระยะเวลาของระบอบการปกครอง เป็นเกณฑ์การแบ่งอย่างกว้างๆ คือ

ตารางที่ 7 การแบ่งตามระยะเวลาของระบอบการปกครอง

ยุคสมัย	ช่วงระยะเวลา
สมัยสมบูรณาญาสิทธิราชย์	ระยะเวลาสมัยก่อนสุโขทัยถึง พ.ศ. 2475
สมัยประชาธิปไตย	พ.ศ. 2475 เป็นต้นมา

การที่นักเรียนได้เรียน เรื่องการแบ่งยุคสมัยทางประวัติศาสตร์ไทย ก็เพื่อให้ได้เปรียบเทียบกับ การแบ่งยุคสมัยในประวัติศาสตร์สากล จะทำให้เกิดความเข้าใจประวัติศาสตร์ได้ดียิ่งขึ้น

การเปรียบเทียบยุคสมัยสำคัญระหว่างประวัติศาสตร์สากลกับประวัติศาสตร์ไทย

ประวัติศาสตร์สากลเริ่มต้นก่อนประวัติศาสตร์ไทย การเปรียบเทียบประวัติศาสตร์ไทยกับประวัติศาสตร์สากลได้แสดงให้เห็นสมัยประวัติศาสตร์ที่สำคัญ พอสังเขปดังนี้

ตารางที่ 8 การเปรียบเทียบยุคสมัยที่สำคัญระหว่างประวัติศาสตร์ไทยและประวัติศาสตร์สากล

ประวัติศาสตร์สากล	ประวัติศาสตร์ไทย
สมัยโบราณ อารยธรรมเมโสโปเตเมีย อารยธรรมอียิปต์ อารยธรรมกรีก อารยธรรมโรมัน สิ้นสุดสมัยโบราณเมื่อ ค.ศ. 476 (พ.ศ.1019)	สมัยโบราณหรือสมัยก่อนสุโขทัย อาณาจักรลังกาสุกะ (พุทธศตวรรษที่ 7-14) อาณาจักรทวารวดี (พุทธศตวรรษที่ 11-16)
สมัยกลาง ค.ศ. 476-1453 (พ.ศ. 1019-1996) จักรวรรดิโรมันตะวันออกหรือ จักรวรรดิไบแซนไทน์ สิ้นสุดสมัยกลาง เมื่อ ค.ศ. 1453 (พ.ศ. 1996)	อาณาจักรละโว้ (พุทธศตวรรษที่12-18) อาณาจักรโยนกเชียงแสน(พุทธศตวรรษที่12-19) อาณาจักรตามพริ่งค์ (พุทธศตวรรษที่13-18) สมัยสุโขทัย (พ.ศ.1792-2006) สมัยอยุธยา (พ.ศ.1893-2310) (สมเด็จพระบรมไตรโลกนาถ พ.ศ.1991-2031)
สมัยใหม่ ค.ศ. 1453-1945 (พ.ศ. 1996-2488) ฟื้นฟูศิลปวิทยา การสำรวจทางทะเล การปฏิวัติอุตสาหกรรม จักรวรรดินิยม สงครามโลกครั้งที่ 1-2 สิ้นสุดสมัยใหม่ ค.ศ. 1945 (พ.ศ. 2488)	สมัยธนบุรี (พ.ศ.2310-2325) สมัยรัตนโกสินทร์ (พ.ศ.2325-ปัจจุบัน) สมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น ยุคปรับปรุงประเทศ เปลี่ยนแปลงการปกครองเป็นระบอบประชาธิปไตย สิ้นสุดสงครามโลกครั้งที่ 2 พ.ศ. 2488
สมัยปัจจุบัน/ร่วมสมัย ค.ศ. 1945 (พ.ศ. 2488)-ปัจจุบัน สงครามเย็น ค.ศ. 1945-1991 (พ.ศ.2488-2543) ยุคเทคโนโลยีการสื่อสาร	พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช-มหาราช (พ.ศ.2489-ปัจจุบัน)

จากตารางเปรียบเทียบยุคสมัยสำคัญระหว่างประวัติศาสตร์สากลกับประวัติศาสตร์ไทยจะเห็นว่า

1. ประวัติศาสตร์สากลเริ่มต้นสมัยโบราณก่อนไทย ช่วงหลังของประวัติศาสตร์สากลสมัยโบราณจะตรงกับอาณาจักรไทยช่วงต้นๆ
2. การเริ่มประวัติศาสตร์สากลสมัยกลาง จะเป็นช่วงที่อาณาจักรไทยรุ่นแรกๆ เจริญรุ่งเรือง เมื่อสิ้นประวัติศาสตร์สากล สมัยกลาง จะตรงกับช่วงเวลาเกือบสุดท้ายของสมัยโบราณ กับ สมเด็จพระบรมไตรโลกนาถ แห่งสมัยอยุธยา
3. ประวัติศาสตร์สากลสมัยใหม่จะตรงกับช่วงเวลาส่วนใหญ่ของสมัยอยุธยา ธนบุรี และ รัตนโกสินทร์ จนกระทั่งสิ้นสุดของสงครามโลกครั้งที่ 2
4. ประวัติศาสตร์สากล สมัยปัจจุบันหรือร่วมสมัย ตรงกับสมัยประชาธิปไตยของไทย หรือ สมัยพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชมหาราช

ตัวอย่างเหตุการณ์สำคัญที่แสดงความสัมพันธ์และความต่อเนื่องของกาลเวลา

นักเรียนควรเข้าใจว่าการแบ่งยุคสมัยในประวัติศาสตร์ออกเป็นสมัยโบราณ สมัยกลางสมัยใหม่ และสมัยปัจจุบัน หรือร่วมสมัย เพื่อให้เกิดความเข้าใจง่ายและเห็นเหตุการณ์สำคัญทางประวัติศาสตร์ในช่วงเวลาต่างๆ กัน แต่การแบ่งยุคสมัยที่กล่าวมาไม่ได้ทำให้ประวัติศาสตร์ขาดตอนจริงๆ แต่ประวัติศาสตร์ยังมีความสัมพันธ์ และต่อเนื่องของกาลเวลาดังนี้

ประวัติศาสตร์ไทย

เหตุการณ์สำคัญในประวัติศาสตร์ไทย ที่นำมาเป็นตัวอย่างความต่อเนื่องของกาลเวลา คือ การสิ้นสุดประวัติศาสตร์สมัยอยุธยาและการเริ่มสมัยธนบุรี สมัยกรุงรัตนโกสินทร์

กรุงศรีอยุธยาถูกข้าศึกโจมตีเมื่อ พ.ศ. 2310 บ้านเมืองถูกไฟไหม้ ผู้คนทุกชนชั้นทั้งหญิงชาย ถูกกวาดต้อน บางส่วนหลบหนีเพื่อความอยู่รอด ทรัพย์สินสมบัติถูกยึด บ้านเมือง อยู่ในสภาพจลาจลแตกแยก ถือเป็นการสิ้นสุดความรุ่งเรืองของสมัยอยุธยาที่มีต่อเนื่องถึง 417 ปี

แม้ว่ากรุงศรีอยุธยาจะถูกทำลายลงอย่างย่อยยับ แต่มรดกทางอารยธรรมของกรุงศรีอยุธยาก็ยังมีความสำคัญต่อสมัยธนบุรีและสมัยรัตนโกสินทร์จนกระทั่งปัจจุบัน

สมัยธนบุรีซึ่งมีการย้ายราชธานีมาที่กรุงธนบุรีและเป็นสมัยที่เต็มไปด้วยการทำสงครามแต่สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชก็ทรงพยายามทำให้กรุงธนบุรีเป็นเหมือนสมัยอยุธยา ทั้งการปกครอง ศาสนา ศิลปวัฒนธรรม เศรษฐกิจและสังคม แต่พระองค์ทรงทำได้ไม่เต็มที่ เพราะมีข้อจำกัดทั้งสภาพแวดล้อมและเวลา

เมื่อพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช สถาปนากรุงรัตนโกสินทร์เป็นราชธานีแห่งใหม่ แม้จะเป็นคนละสมัย ราชธานีเปลี่ยนไป แต่กรุงศรีอยุธยาก็ยังเป็นยุคทอง พระองค์ทรงพระราชสมภพในปลายสมัยอยุธยาและทรงเห็นความรุ่งเรืองของกรุงศรีอยุธยา ดังนั้น พระองค์จึงทรงให้ราชธานีแห่งใหม่เหมือนเมื่อครั้งบ้านเมืองดีเหมือนกับกรุงศรีอยุธยา และการจัดการปกครอง สังคม เศรษฐกิจก็เหมือนกับสมัยอยุธยา มีการสังคายนา พระไตรปิฎก ชำระกฎหมาย พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราชมีพระราชปณิธานว่า

“ตั้งใจจะอุปถัมภ์กษัตริย์พระพุทธศาสนาจะป้องกันขอบเขตสีมา รักษาประชาชนแลมนตริ”

ดังนั้น สมัยอยุธยาแม้จะสิ้นสุดลง แต่มรดกของสมัยอยุธยาก็ยังคงมีความสัมพันธ์ต่อเนื่องถึงสมัยธนบุรีและสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ นอกจากนี้ ความสัมพันธ์ของยุคสมัยทางประวัติศาสตร์ไทยยังเห็นได้จากทุกสมัย และบางลักษณะยังคงมีอยู่จนกระทั่งปัจจุบัน

ตัวอย่างภาพที่แสดงถึงความสัมพันธ์และความต่อเนื่องของกาลเวลา

ภาพที่ 31 กรุงศรีอยุธยาเสียแก่พม่าครั้งที่ 2 เป็นการสิ้นสุดสมัยอยุธยา

ที่มา : <http://www.amulet1.com/showimg.php?img=detail&id=94>

ภาพที่ 32 อนุสาวรีย์พระเจ้าตากสินมหาราช ผู้กอบกู้เอกราชและก่อตั้งกรุงธนบุรีเป็นราชธานี
กรุงธนบุรี นพพัชรุตี กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม โรงเรียนสอาดเผดิมวิทยา
ที่มา : <http://sunsite.au.ac.th/ThaiInfo/TourismInThailand/Thailand76/East/chanthaburi/graphic/taksin.jpg>

ภาพที่ 33 กรุงรัตนโกสินทร์ แสดงถึงความต่อเนื่องทางประวัติศาสตร์

ที่มา : <http://pirun.ku.ac.th/~b4704494/pic1.gif>

ส่วนอีกตัวอย่างหนึ่งที่แสดงถึงความสัมพันธ์และความต่อเนื่องของกาลเวลาในประวัติศาสตร์ไทย คือ ยุคปรับปรุงประเทศ

ยุคปรับปรุงประเทศอยู่ในช่วงปี พ.ศ. 2394-2475 หรือในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวถึงพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ระหว่างนี้มีการปรับปรุงและปฏิรูปประเทศทุกด้านทั้งการปกครอง สังคม เศรษฐกิจ วัฒนธรรม ฯลฯ ซึ่งทำให้ไทยเปลี่ยนแปลงจากเดิมอย่างมาก และทำนองเดียวกันยุคปรับปรุงประเทศยังส่งผลต่อเนื่องกับสมัยต่อมาเช่นกัน

การปรับปรุงประเทศ เกิดขึ้นจากปัจจัยสำคัญ คือ เพื่อความเจริญและความอยู่รอดของบ้านเมืองในยุคจักรวรรดินิยม เพราะในเวลานั้นอังกฤษ ฝรั่งเศสได้ขยายอำนาจเข้ามายึดครองประเทศเพื่อนบ้านของไทย อีกทั้งคุกคามไทยโดยตรง ด้วยการปรับปรุงบ้านเมืองด้านต่างๆ และการเรียนรู้ภาษา วิทยาการ ของชาติตะวันตกจึงมีความสำคัญ แต่การดำเนินการดังกล่าว ได้เริ่มต้นมาตั้งแต่รัชสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว เพราะมีเจ้านายและขุนนางบางคนเริ่มเรียนภาษาอังกฤษและวิทยาการของชาติตะวันตก จากพวกหมอสอนศาสนา และมิชชันนารีที่เข้ามาเผยแผ่คริสต์ศาสนาในไทย ถึงรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงจ้างนางแอนนา-เลียวโนเวนส์ มาสอนภาษาอังกฤษแก่พระราชโอรส พระราชธิดา และมีคนไทยบางคนไปศึกษาที่อังกฤษ สหรัฐอเมริกา อีกทั้งมีหมอสอนศาสนาชาวอเมริกันตั้งโรงเรียนสอนภาษาและวิทยาการสมัยใหม่แก่คนไทยควบคู่กับการออกหนังสือพิมพ์และพิมพ์หนังสือเล่ม การเรียนรู้ภาษาและวิทยาการของชาติตะวันตกแพร่หลายมากขึ้นในสมัยต่อมา มา ควบคู่กับการปฏิรูปประเทศ

การปรับปรุงและปฏิรูปการปกครองรวมทั้งความสามารถทางการทูตของผู้นำ ทำให้บ้านเมืองของเราเจริญ เป็นประเทศสมัยใหม่ และสามารถรักษาเอกราชไว้ได้

ทำนองเดียวกัน การปรับปรุง การปฏิรูปประเทศ เมื่อดำเนินมาถึง พ.ศ. 2475 ซึ่งถือว่าเป็นสมัยเปลี่ยนแปลงการปกครองเป็นระบอบประชาธิปไตย ก็มีความสัมพันธ์ต่อเนื่อง เพราะ

1. ผู้นำในการเปลี่ยนแปลงการปกครองคือนักคิดที่เป็นผลผลิตของสมัยปรับปรุงประเทศ
2. การปรับปรุง การปฏิรูปประเทศหลายด้าน มีการพัฒนามาถึงปัจจุบัน

ภาพที่ 34 การเลิกทาสในสมัยรัชกาลที่ 5 ถือเป็นจุดเริ่มต้นของสังคมไทยและต่อเนื่องมาถึงปัจจุบัน

ที่มา : http://www.oknation.net/blog/home/blog_data/357/14357/images/King-5/king8.jpg

ประวัติศาสตร์สากล

เหตุการณ์ในประวัติศาสตร์สากลที่นำมาเป็นตัวอย่างที่แสดงถึงความสัมพันธ์และความต่อเนื่องของกาลเวลาคือ ยุคจักรวรรดินิยม หรือการล่าอาณานิคมของประเทศตะวันตก

โดยทั่วไปนักประวัติศาสตร์กำหนดว่ายุคจักรวรรดินิยม หรือลัทธิจักรวรรดินิยม (Imperialism) เกิดขึ้นระหว่าง ค.ศ. 1870-1914 (พ.ศ.2413-2457) ซึ่งเป็นช่วงเวลาของประเทศในทวีปยุโรป ที่สำคัญ เช่น อังกฤษ ฝรั่งเศส เยอรมัน และต่อมามีสหรัฐอเมริกา ญี่ปุ่น แสวงหาดินแดนเพื่อยึดเป็นอาณานิคมในระยะเวลา 44 ปี ประเทศต่างๆ ในทวีปแอฟริกา เอเชียมาตกเป็นอาณานิคมของชาติตะวันตก ประเทศไทยก็ถูกคุกคามอย่างรุนแรงด้วย เมื่อถึง พ.ศ. 2457 ได้เกิดสงครามโลกครั้งที่ 1 ประเทศมหาอำนาจทั้งหลายสู้รบกันเองยุคจักรวรรดินิยมจึงสิ้นสุดลง

ยุคจักรวรรดินิยม เป็นยุคหนึ่งในประวัติศาสตร์สากลสมัยใหม่ แต่ยุคนี้ไม่ได้เกิดมาในทันที และทำนองเดียวกันการสิ้นสุดก็ยังมีเหตุการณ์ต่อเนื่อง

ยุคจักรวรรดินิยมเกิดขึ้นมาจากปัจจัยหลายประการ ทั้งการเมือง เศรษฐกิจ และพลังทางสังคม ซึ่งทำให้ประเทศในทวีปยุโรป มีอำนาจเข้มแข็งมีความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจมีความรุ่งเรือง แต่การมีอำนาจและความมั่งคั่งดังกล่าวเกิดขึ้นมาเพราะการปฏิวัติอุตสาหกรรมทำนองเดียวกับสมัยการปฏิวัติอุตสาหกรรมที่เป็นผลของการปฏิวัติทางวิทยาศาสตร์

ดังนั้น จึงเห็นว่า สมัยทางประวัติศาสตร์สมัยหนึ่ง มีความสัมพันธ์ต่อเนื่องกับสมัยประวัติศาสตร์อื่นๆ ประดุจลูกโซ่จนแยกไม่ออก ถ้าขาดสมัยหนึ่งอาจไม่เกิดสมัยต่อมาก็ได้เช่น ถ้าไม่มีการปฏิวัติอุตสาหกรรม ก็คงไม่มียุคจักรวรรดินิยม เป็นต้น

โดยทั่วไปถือว่ายุคจักรวรรดินิยมสิ้นสุดเมื่อเกิดสงครามโลกครั้งที่ 1 ซึ่งทำให้มหาอำนาจทั้งหลายหยุดการล่าอาณานิคม แต่อาณานิคมทั้งหลายที่เป็นอยู่ก็ยังคงเป็นอาณานิคมต่อมาอีกหลายปี หลายชาติเริ่มเรียกร้องเอกราช แต่ส่วนใหญ่จะได้เอกราชหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 จึงเห็นว่าแม้สิ้นสุดยุคจักรวรรดินิยมแต่ก็ยังมีความสัมพันธ์กับเหตุการณ์ต่อมาอย่างมาก

ดังนั้นยุคสมัยทางประวัติศาสตร์จึงมีทั้งการสิ้นสุด การเริ่มต้น และความสัมพันธ์ต่อเนื่อง

ภาพที่ 35 ความเจริญก้าวหน้าทางอุตสาหกรรมทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในทวีปยุโรปและพัฒนาอย่างต่อเนื่องจนเกิดยุคจักรวรรดินิยม

ที่มา : <http://www.atom.rmutphysics.com/CHARUD/oldnews/234/computer/P002A.jpg>

สรุป

ศักราชเป็นการบอก เวลา ของแต่ละชนชาติ ว่าผ่านไปนานเท่าใด ซึ่งมีความสำคัญมากในการศึกษาประวัติศาสตร์ ศักราชที่ใช้กันอยู่ในปัจจุบันจะเกี่ยวข้องกับศาสนาของแต่ละศาสนาชาติตะวันตกนิยมใช้คริสต์ศักราช ประเทศไทยใช้พุทธศักราช ประเทศที่ผู้นับถือศาสนาอิสลามนิยมใช้ฮิจเราะห์ศักราช อย่างไรก็ตาม การใช้ศักราชแบบต่างๆ ก็มีการเปรียบเทียบกันอย่างชัดเจน

ส่วนการแบ่งยุคทางประวัติศาสตร์ไทย สมัยก่อนประวัติศาสตร์ยึดตามหลักเกณฑ์ของประวัติศาสตร์สากล สมัยประวัติศาสตร์มีหลักเกณฑ์ในการแบ่งหลายรูปแบบ เช่น แบ่งตามอาณาจักรหรือราชธานี แบ่งตามราชวงศ์ แบ่งตามรัชกาล แบ่งตามลักษณะการเมืองการปกครอง รวมทั้งสามารถลำดับเหตุการณ์ เปรียบเทียบเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์สากลและไทยได้อย่างถูกต้อง และสามารถแสดงให้เห็นถึงความเปลี่ยนแปลง ความสัมพันธ์และความต่อเนื่องของกาลเวลาได้

กิจกรรม
หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 ชุดที่ 1
เรื่อง : การนับศักราชและการแบ่งยุคสมัยทาง
ประวัติศาสตร์สากลและไทย

กิจกรรม หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 ชุดที่ 1

เรื่อง : การนับศักราชและการแบ่งยุคสมัยทาง ประวัติศาสตร์สากลและไทย

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. อธิบายการเทียบศักราชในประวัติศาสตร์สากลและไทยได้
2. อธิบายเกณฑ์การแบ่งยุคสมัยทางประวัติศาสตร์สากลและไทยได้
3. อธิบายยุคสมัยก่อนประวัติศาสตร์และสมัยประวัติศาสตร์ได้
4. อธิบายเหตุการณ์สำคัญที่ใช้ในการแบ่งยุคสมัยในประวัติศาสตร์สากลและไทยได้
5. วิเคราะห์และเปรียบเทียบเหตุการณ์สำคัญในประวัติศาสตร์สากลและไทยได้
6. ยกตัวอย่างเหตุการณ์สำคัญที่แสดงถึงความต่อเนื่องของกาลเวลาได้

กิจกรรมที่ 1 : ฝึกทักษะการพัฒนาคำถามรู้

คำชี้แจง

ให้นักเรียนตอบคำถามต่อไปนี้ ให้ถูกต้องและสมบูรณ์

1. การสถาปนากรุงรัตน โกสินทร์ พ.ศ. 2325 ตรงกับคริสต์ศักราชที่เท่าไร
.....
2. การนับเวลาของชนชาติต่างๆ มีความแตกต่างกัน แต่การนับเวลาของพุทธศักราช คริสต์ศักราช และศาสนาอิสลาม มีจุดรวมที่เหมือนกันคืออะไร
.....
.....
.....
3. การเสื่อมสลายของลัทธิคอมมิวนิสต์ในประเทศสหภาพโซเวียตอยู่ในประวัติศาสตร์ยุคใด
.....
.....
.....

4. ในประวัติศาสตร์สมัยใหม่มีเหตุการณ์ใดที่แสดงถึงการเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับจารีตและการดำรงชีวิตของมนุษย์

.....

.....

.....

5. ที่เรียกว่าสถานการณ์สงครามเย็น (Cold war) หมายความว่าอย่างไร

.....

.....

.....

6. การแบ่งยุคในสมัยก่อนประวัติศาสตร์และยุคประวัติศาสตร์แตกต่างกันอย่างไร

.....

.....

.....

7. ถ้านักโบราณคดีขุดค้นพบหัวธนูที่ทำด้วยโลหะ นักโบราณคดีท่านนั้นควรสันนิษฐานว่าอย่างไร

.....

.....

.....

8. “ในยุคปลายสมัยกลาง ชีวิตผู้คนเริ่มหันมาสู่ทางโลกมากขึ้น” ข้อความนี้สะท้อนให้เห็นสภาพของสังคมหรือประเทศต่างๆ ในยุคสมัยกลางอย่างไร

.....

.....

.....

9. ถ้านักประวัติศาสตร์จะศึกษาประวัติศาสตร์โบราณของพม่า และล้านนาจะต้องมีความเข้าใจในศักราชใด

.....

.....

.....

10. การมีความเข้าใจในการนับศักราชต่างๆ มีประโยชน์ในเรื่องใด

.....

.....

.....

11. ประวัติศาสตร์สากลสมัยใหม่จะตรงกับช่วงเวลาส่วนใหญ่ของไทยในสมัยใด

.....

.....

.....

12. ให้นักเรียนยกตัวอย่างเหตุการณ์ที่แสดงถึงความสัมพันธ์ และความต่อเนื่องของกาลเวลา โดยสรุปมา 1 ตัวอย่าง

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

กิจกรรมที่ 2 : ฝึกทักษะการวิเคราะห์

คำชี้แจง ให้นักเรียนนำหมายเลขหน้าเหตุการณ์ต่างๆ มาจัดให้อยู่ในยุคสมัยให้ถูกต้อง

1. มนุษย์อยู่ตามถ้ำ	10. สงครามอิรัก
2. เริ่มการถลุงเหล็ก	11. ใช้เหล็กทำเครื่องมือเครื่องใช้
3. เริ่มทำเครื่องประดับตกแต่ง	12. ศาสนจักรมีอำนาจ
4. อาณาจักรกรีกโบราณ	13. การล่มสลายของสหภาพโซเวียต
5. อาณาจักรโบราณในไทย	14. การค้นพบทวีปอเมริกา
6. อาณาจักรสุโขทัย	15. การฟื้นฟูทางการค้าและสังคม
7. สงครามเวียดนาม	16. อาณาจักรโรมันล่มสลาย
8. ล่าสัตว์เป็นอาชีพ	17. สมัยอาณาจักรอยุธยา
9. ปฏิวัติอุตสาหกรรม	

ยุคก่อนประวัติศาสตร์

1. ยุคหิน
.....
2. ยุคโลหะ
.....

ยุคประวัติศาสตร์

1. ยุคโบราณ
.....
2. ยุคกลาง
.....
3. ยุคสมัยใหม่
.....
4. ยุคสมัยปัจจุบัน
.....